MARGUERITE DURAS

HİROŞİMA SEVGİLİM

SENARYO

Çeviri: CEVAT ÇAPAN

MARGUERITE DURAS

HİROŞİMA SEVGİLİM

Can Yayınları 733

Hiroshima mon amour, Marguerite Duras
© 1960, Éditions Gallimard
© 1996, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1996
2. basım: Temmuz 2011
Bu kitabın 2. baskısı 1000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design
Kapak resmi: © iStockphoto.com / Stephen Moore

Kapak baskı: Azra Matbaası
İç baskı ve cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-510-687-8

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com

MARGUERITE DURAS

HİROŞİMA SEVGİLİM

SENARYO

Çeviri

Cevat Çapan

CAN

Marguerite Duras'nın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Sevgili, 1985

Mavi Gözler Siyah Saçlar, 1987

Bir Kış Günü Öğleden Sonra, 1989

Kuzey Çinli Sevgili, 1992

Konsolos Yardımcısı, 1995

Bahçe, 1995

Pasifik'e Karşı Bir Bent, 1996

Yazmak, 1997

Somut Yaşam, 1997

İngiliz Sevgili, 1998

Tarquinia'nın Küçük Atları, 1998

Moderato Cantabile, 1998

Bay Andesmas'ın İkindisi, 1999

Cebelitarık Denizcisi, 1999

Bir Yaz Akşamı On Buçukta, 2007

MARGUERITE DURAS, 1914'te Çinhindi'nde doğdu. 17 yaşında Paris'e giderek Sorbonne Üniversitesi'nde hukuk ve siyaset bilimi öğrenimi gördü. 10 yıl süreyle Fransız Komünist Partisi'nin üyesi oldu. Yazar olarak ilk başarısını, üçüncü romanı *Pasifik'e Karşı Bir Bent* (1950) ile kazandı. Yine ilgiyle karşılanan *Cebelitarık Denizcisi* (1952) ve *Moderato Cantabile* (1958), diyalogların daha çok önem kazandığı, daha lirik yapıtlardı. Alain Resnais'nin ünlü filmi *Hiroşima Sevgilim*'in özgün senaryosunu da kaleme alan Duras, *Hint Şarkısı* adlı oyununu 1975'te senaryolaştırdı ve filmin yönetmenliğini üstlendi. Sonraki yıllarda daha soyut bir üslubu benimsedi. Beyazperdeye de uyarlanan *Sevgili* adlı romanıyla Goncourt Ödülü'ne değer görülen Duras, 1996'da Paris'te öldü.

CEVAT ÇAPAN, 1933'te Kocaeli'nde doğdu. Robert Kolej'i ve Cambridge Üniversitesi İngiliz Edebiyatı Bölümü'nü bitirdikten sonra, 1960'tan başlayarak İÜ Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde uzun yıllar öğretim üyesi olarak görev yaptı. Mimar Sinan Üniversitesi, Boğaziçi, Anadolu ve Marmara üniversitelerinde dersler verdi. 1996'dan bu yana Yeditepe Üniversitesi'nde öğretim üyesi. *Dön Güvercin Dön* adlı şiir kitabıyla 1986 Necatigil Şiir Ödülü'nü aldı. *Doğal Tarih*, *Sevda Yaratan* ve *Ne Güzel Yolculuktu Aklımdan Çıkmaz* adlı şiir kitapları yayımlandı. 1960'lardan bu yana dünyanın önde gelen şairlerini dilimize kazandırdı, dünya şiiri antolojileri yayımladı.

Yönetmen	:	Alain Resnais
Senaryo, diyaloglar	:	Marguerite Duras
Görüntü	:	Sacha Vierny, Takahashi Michio
Müzik	:	Georges Delerue, Giovanni Fusco
Kurgu	:	Henri Colpi, Jasmine Chasney
Oyuncular	:	Emmanuelle Riva, Eiji Okada, Stella Dallas, Pierre Barbaud, Bernard Fresson
Yapım	:	Argos Films, Como Films, Daiei Motion Picture Company Ltd., Pathé Overseas Productions

SİNOPSİS

1957 yazında Hiroşima'dayız. Aylardan ağustos.

Otuz yaşlarında bir Fransız kadın, barış üstüne çevrilen bir filmde oynamak üzere Hiroşima'ya gelmiştir.

Hikâye, kadının Fransa'ya dönmesinden bir gün önce başlar. Oynadığı film neredeyse tamamlanmıştır. Çekilecek yalnızca bir sahne kalmıştır.

Film boyunca kimliği açıklanmayacak olan bu adsız Fransız kadın, ülkesine dönmeden bir gün önce bir Japon'la (mühendis ya da mimar) karşılaşır ve başlarından çok kısa bir aşk serüveni geçer.

Nasıl karşılaştıkları da açıklanmayacaktır filmde. Önemli olan bu değildir çünkü. Dünyanın her yerinde olur böylesi karşılaşmalar. Bunların nereye vardığıdır önemli olan.

Filmin başında görmeyiz, bu rastgele bir araya gelmiş çifti. Ne kadını, ne de erkeği. Onların yerine, başları, kalçaları kopmuş gövdelerin bir ölüm ya da aşk çırpınışı içinde olduklarını; derilerini atomsal ölümün küllerinin, serpintilerinin ve bir sevişme sonunun terlerinin kapladığını görürüz.

Ancak, yavaş yavaş bu tuhaf, tanınmaz gövdelerden kadınla erkeğin gövdeleri belirir.

Bir otel odasında yatmaktadırlar. Çıplaktırlar. Gövdeleri yumuşak. Pürüzsüz.

Ne konuşuyorlar? Hiroşima'yı.

Kadın, erkeğe Hiroşima'da her şeyi gördüğünü söylüyor. Gördüklerini biz de görüyoruz. Korkunç şeyler. Bu arada erkek itici, donuk, dayanılmaz bir sesle aldatıcı görüntüleri ya-

lanlıyor, durmadan kadının Hiroşima'da hiçbir şey görmediğini söylüyor.

Bu ilk konuşmaları gizli bir anlam taşıyor sanki. Bir opera konuşması gibi. Hiroşima üstüne konuşmak kolay değil. İnsan ancak Hiroşima üstüne konuşmanın ne denli güç olduğunu konuşabilir. Hiroşima bilinci önceden açıklanan örnek bir aldanış sanki.

Bu başlangıç, artık herkesin bildiği bu korkunç Hiroşima gerçeklerinin gözümüzün önünden geçmesi, bir otel odasında anılması, hem de saygısızca anılması, bile biledir. İnsan her yerde konuşabilir Hiroşima üstüne, bir otel köşesinde, rastgele, kaçamak bir sevişme sırasında bile. Kahramanlarımızın gerçekten birbirini seven gövdeleri bize unuttumuyor bunu. Gerçekten saygısız olan bir şey varsa o da Hiroşima'nın kendisi. İkiyüzlü olmak, kendimizi kandırmak gerekmiyor bu konuda.

Hiroşima anıtının, bu "boşluk anıtı"nın acıklı kalıntılarının pek azını da görmüş olsa, seyirci bütün önyargılarından arınmalı, bu iki insan üstüne söylenecek her şeyi kabul edebilecek duruma gelmeli.

İşte burada film yeniden onların hikâyesine dönüyor.

Beylik bir hikâye, her gün binlerce benzeri yaşanan hikâyelerden. Erkek evlidir, çocukları vardır. Kadın da evli, iki çocuk annesi. Bir gecelik bir serüvendir onlarınki.

Ama nerede? Hiroşima'da.

Bu beylik, bu her gün karşılaşılan sevişme, yeryüzünün en son akla gelebilecek kentlerinden birinde, Hiroşima'da geçiyor. Hiçbir şey "verilmez" Hiroşima'da. Her söz, her kımıldanış kendi dar anlamını aşan bir yoğunluk kazanır. Filmin başlıca amaçlarından biridir bu: Yılgının izlerini yılgıyla silmek –Japonlar da bunu yapmışlardır çünkü–, ama sonra da bu yılgının özel ve olağanüstü bir aşkla birlikte yeniden doğmasını sağlamak. Yeryüzünün bir başka yerinde, ölümün "korumadığı" bir yerinde geçseydi, bu denli inandırıcı olamayacak olan bir aşka bağlamak.

Yer, düşünce, tarih, geçim koşulları, ırk bakımından birbirinden olabildiğince ayrı olan bu iki insan arasında cinsellik, aşk, mutsuzluk gibi evrensel verilerin kısıtlanmayan bir ışık altında belirdiği ortak bir noktadır –belki de yeryüzündeki tek nokta– Hiroşima. Hiroşima'nın dışında her yerde kurallaşmış

bir düzendir yalan. Hiroşima'da ise varlığı yadsınmadan düşünülemez.

Uykuya dalmadan yeniden Hiroşima'yı konuşurlar. Değişik bir sesle bu kez. İstekle, belki de bilmeden, aralarında doğmakta olan bir sevgiyle.

Hem kendileriyle hem de Hiroşima'yla ilgilidir konuşmaları. Ve bu iki konu öylesine birbirine karışır ki –Hiroşima operasının ardından– birini öbüründen ayırmak güçleşir.

Kişisel hikâyeleri, ne denli kısa olursa olsun, Hiroşima'dan daha ağır basar.

Böyle bir kaygıyla işe girişilmeseydi, bu filmin ısmarlama ölçülere göre yapılmış, romanlaştırılmış bir belgesel olmaktan öte bir değeri olmayacaktı. Böyle bir kaygıyla işe girişince, Hiroşima'dan alınacak dersin daha iyi anlaşılmasını sağlamak için ısmarlama bir belgeselden daha büyük bir başarı sağlayabilecek nitelikte bir film ortaya çıkacaktır.

Uyanırlar. Kadın giyinirken, şundan bundan, Hiroşima'dan konuşurlar. Neden olmasın? Doğal bir şey bu. Hiroşima'da olduğumuza göre.

Sonra birden kadın Kızılhaç'tan bir hastabakıcı kılığında görünür.

(Bu kılık, iyiliği temsil ettiği herkesçe kabul edilen bu kılık, erkekte yeniden kadınla sevişme isteği uyandırır. Onu gene görmek ister. O da herkes gibidir, tıpatıp öbür erkekler gibi. Giysilerin cinsel bir çekiciliği vardır, bütün erkekler için. Bitmeyen bir savaşın değişmeyen hastabakıcısı...)

Kadın da erkeği istediğine göre, neden bir daha onu görmeye yanaşmaz? Bunu açıkça belli etmez.

Uyandıklarında kadının geçmişinden de söz açarlar.

Doğup büyüdüğü Nièvre bölgesinin Nevers kentinde ne olmuştur? Onu böyle hem özgür hem tutuk, hem doğrucu hem yalancı, hem anlaşılmaz, hem içi dışı bir yapacak ne geçmiştir başından? Rastgele aşklar yaşamaya bu denli teşne? Aşkla karşılaşınca bu denli ürkek?

Bir gün, bir gün Nevers'de çıldırdığını söyler erkeğe. Nefretten çıldırdığını. Sanki bir gün Nevers'de her şeyi bütün açıklığı içinde görmüş olduğunu söylermişçesine söyler bunu. Tıpkı böyle söyler.

O "Nevers olayı" bugün Hiroşima'daki davranışını açıklı-

yor mu, açıklamıyor mu, bunu söylemez. Herhangi bir şeyden söz ediyormuş gibi söz eder Nevers olayından. Nedenini açıklamadan.

Kadın gider. Erkeği bir daha görmemeye karar vermiştir.

Ama gene göreceklerdir birbirlerini.

O gün öğleden sonra dörtte. Hiroşima'nın Barış Parkı (ya da hastanenin önü).

Filmi çekenlerin kameralarıyla uzaklaştıkları görülür (filmde onları ne zaman görsek, hep kameralarıyla uzaklaşıyorlardır). Filmdeki dış sahnelerin dekorları sökülmektedir.

Fransız kadın sökülen tribünlerden birinin (belki de) gölgesinde uyumaktadır. Barış üstüne olumlu bir filmin çekimi sona ermiştir. Gülünç bir film sanılmasın, yalnızca bir film "daha", o kadar.

Japon bir erkeğin, kalabalığı yararak çekimi biten filmin dekorları arasından kendine yol açmaya çalıştığı görülür. Bu sabah otel odasında gördüğümüz adam. Fransız kadını görür, durur, ona doğru gider, uyuyuşunu seyreder. Bakışı, kadını uyandırır. İstekle bakarlar birbirlerine. Bir rastlantı değildir bu. Kadını bir daha görmeye gelmiştir.

Buluşmalarından hemen sonra bir geçit töreni başlamak üzeredir. Çekilen filmin son sahnesidir bu. Çocuklar geçer, öğrenciler geçer. Köpekler. Kediler. Aylaklar. Bütün Hiroşima oradadır. Dünya barışının gerçekleşmesi ne zaman söz konusu olsa ortaya çıktıkları gibi. Düzensiz, dağınık bir tören.

Korkunç bir sıcak vardır. Havada yağmur sıkıntısı. Törenin dağılmasını beklerler. Erkek bu sırada kadına onu sevdiğini sandığını söyler.

Kadını kendi evine götürür. Kısaca kendi hayatlarından söz açarlar.

İkisi de evliliklerinde mutludur, mutsuz bir evlilik yüzünden bir başkasını aradıkları yoktur.

İşte orada, sevişirken, kadın, erkeğe Nevers'i anlatmaya başlar.

Kadın, adamın evinde durmaz. Birlikte kadının "gidişine kadar vakit öldürmek için" ırrnağa bakan bir kafeye giderler. Hava kararmıştır.

Saatlerce kalırlar orada. Kadının ertesi sabah uçağının kalkış saatine kadar kalan zamana ters bir oranda büyür aşkları.

Kadın burada, bir kafede anlatır Nevers'de neden aklını kaçırdığını.

Saçlarını kazımışlar Nevers'de, 1944'te, yirmi yaşındayken. Bir Alman'mış ilk sevgilisi. Kurtuluş sırasında öldürülmüş.

Saçlarını kazıyıp bir mahzene kapatmışlar onu Nevers'de. "Ancak Hiroşima'ya bomba atılınca" mahzenden çıkıp sokaklardaki çılgın kalabalığa karışabilecek duruma gelmiş.

Neden bu kişisel acıyı anlatmak? Kuşkusuz, bu erkek, gerçekleri sonuna kadar yaşamış biri de ondan. Yurdunun açıkça düşmanı olan birini sevdi, gerçekten sevdi diye bir kızın saçlarını kazımak, korkunçluğun, aptallığın son kertesi değil de nedir?

Daha önce otel odasında gördüğümüz gibi Nevers'i görürüz. Kadın ile erkek sonra gene kendilerinden söz ederler. Sonra Nevers'den ve aşktan, Hiroşima'dan ve aşktan. Tam bir düzensizlikle birbirine karışır konular. Her gün, her yerde ilk aşkın coşkunluğuna kapılan sevgililerin düzensiz gevezeliği içinde.

Kadın oradan da çıkar. Gene kaçar erkekten.

Oteline dönüp kendini toparlamaya çalışır, başaramaz; otelden çıkar, kafeye döner. Kafe artık kapanmak üzeredir. Kafede oturur. Nevers'i düşünür (iç konuşma), yani aşkını düşünür.

Erkek, bu arada, kadının peşini bırakmamıştır. Kadın bunu sezer. Dönüp erkeğe bakar. Bakışırlar. İliklerine kadar âşıktırlar birbirlerine. Umutsuz bir aşk. Nevers'deki gibi öldürülmüş bir aşk. Bu yüzden unutulmaya yazgılı. Bu yüzden sonsuz...

Ama gene de yanına gitmez erkeğin.

Kentte dolaşmaya başlar. "Erkek de bilinmeyen biri gibi ardından gider kadının." Bir ara kadına yaklaşıp kendi kendine konuşuyormuş gibi, Hiroşima'da kalmasını söyler. Kadın hayır der. Herkesin diyeceği bir hayır. Hepimize özgü bir korkaklık.[1]

Onlar için artık olan olmuştur.

Erkek diretmez.

1. Birtakım seyirciler filmin sonunda kadının Hiroşima'da kaldığını sanmışlar. Olabilir. Ben bilmiyorum. Kendisini Hiroşima'da kalma çağrısına hayır diyecek noktaya getirdikten sonra, filmi bittiği için, bu kararını değiştirip değiştirmediği konusuyla ilgilenemedik.

Kadın tren istasyonuna gider. Erkek yanına yaklaşır. Birer gölge gibi birbirlerine bakarlar.

Bundan sonra birbirlerine söyleyecekleri bir şey kalmamıştır. Ayrılığın yaklaşması bir ölüm sessizliğinde dondurur onları.

İşte aşktır bu. Susmaktan başka bir şey gelmez ellerinden. Son bir sahne daha geçer bir kafede. Kadını bir başka adamın yanında görürüz.

Bir başka masada ise sevdiği adam, kımıltısız; tek tepkisi, tümüyle boyun eğdiği, ama insan gücünü aşan umutsuzluk. Kadın, sanki daha şimdiden başkalarının olan bir insan. Erkeğinse bunu anlamaktan başka elinden bir şey gelmez.

Gün doğarken kadın odasına döner. Birkaç dakika sonra erkek odasının kapısını çalar. Elinde değildir. "Gelmemek olmuyor," diye özür diler.

Odada "hiçbir" şey olmaz. İkisi de korkunç bir güçsüzlüğü paylaşmaktadır. Odada, çevrelerini saran "dünyanın düzeni" içindedirler ve artık hiç bozamayacakları bir düzendir bu.

Ne karşılıklı yeminler ne de başka bir davranış.

Yalnızca bir kez daha seslenirler birbirlerine. Nasıl mı? Nevers, Hiroşima, diye. Çünkü, aslında artık hiç kimse değildirler birbirlerinin gözünde. Yer adlarıdırlar, ad olmayan adlar. Sanki Nevers'de saçları kazınan bir kadının yıkımı "tam" karşılığını bulur Hiroşima'nın yıkımında.

Kadın, erkeğe, "Hiroşima; senin adın bu," der.

Birinci bölüm

Film başladığında iki omuz belirir yavaş yavaş. Baş ve kalça çizgilerinden kesilmiş bu iki omzu görürüz yalnızca. Sarmaş dolaş, sanki kül, yağmur, serpinti altında ya da ter içinde kalmış gibidirler. Önemli olan, atom bombasından çıkan mantara benzer bu terin, bu serpintinin uzaklaşıp uçarken bıraktığı bir kalıntı olduğu duygusunu yaratması. Bir de, çok sert, çok karşıt bir serinlik ve istek duygusu. Omuzlar ayrı ayrı renkte, biri esmer, öbürü beyaz. Fusco'nun müziği, bu neredeyse irkiltici sarılışa eşlik eder. Eller arasındaki ayrılık da oldukça belirgin. Fusco'nun müziği uzaklaşır. Bir kadın eli, esmer omzu tutar. Sözgelişi "tutar" diyoruz, "kavrar" demek daha doğru. Boğuk, dingin bir erkek sesi bir şey okurmuş gibi:

ERKEK

Sen hiçbir şey görmedin Hiroşima'da. Hiç.

Gerekince kullanılmak üzere. Gene boğuk, tekdüze bir kadın sesi noktasız, virgülsüz bir şey okurmuş gibi karşılık verir:

KADIN

Her şeyi gördüm. Her şeyi.

Fusco'nun müziği yeniden duyulur. Kadının eli erkeğin omzunu sıkar, bırakır, sonra okşamaya başlar. Erkeğin esmer etinde, kadının tırnakları iz bırakır. "Hayır. Sen hiçbir şey görmedin Hiroşima'da," sözlerini cezalandırmak ister gibi. Sonra gene kadının dingin, donuk okuma sesi:

KADIN

Hastaneyi de gördüm. Eminim gördüğüme. Bir hastane var Hiroşima'da. Nasıl görmemiş olabilirim?

Hastane, koridorlar, merdivenler, hastalar, kameranın soğuk aldırışsızlığı karşısında.[1] *Kadının görüp görmediği hiç belli değildir. Sonra yeniden erkeğin omzunu kavrayıp bırakmayan kadının eline döneriz.*

ERKEK

Hiroşima'daki hastaneyi görmedin. Hiçbir şey görmedin Hiroşima'da.

Sonra kadının sesi biraz daha donuklaşır... Her sözcükte biraz daha soyutlaşır. Müzeden görünümler.[2] *Tıpkı hastanedeki gibi göz kamaştırıcı, çirkin bir ışık. Tanıtıcı yazılar, bombanın etkileriyle ilgili belgeler, modeller, eğri büğrü demir parçaları, yanmış insan derileri, saçlar vb.*

KADIN

Dört kez müzede...

1. Yalnız anaçizgileri belli olan bir senaryo ile Japonya'ya giden Resnais, dönüşünde bir sürü belgeler getirdi. Böylece filmin çekimi ve kurgusu sırasında ilk metin oldukça değişti ve genişledi.

2. Belli aralıklarla bu insan gövdeleri yığınına dönülür.

ERKEK

Ne müzesi Hiroşima'da?

KADIN

Hiroşima'da dört kez müzede dolaşan insanları gördüm. Dalgın, dolaşan insanları, fotoğraflar, birleştirilen kalıntılar arasında, başka bir şey olmadığı için, fotoğraflar, fotoğraflar, birleştirilmiş kalıntılar arasında, başka bir şey olmadığı için, bilgi veren yazılar arasında, başka bir şey olmadığı için.
Dört kez müzede, Hiroşima'da.
İnsanlara baktım. Dikkatle demire baktım. Yanık demire. Kırık, et ve kemikmiş gibi yara alabilen demire. Demet biçimi almış şişe kapaklarına; kimin aklına gelirdi? Çiçeği burnunda acısıyla diriliğini yitirmeden yüzen insan derisine. Taşlara. Yanık taşlara. Parçalanmış taşlara. Bir sabah uyanıp da saçlarının döküldüğünü gören, kimlikleri seçilemeyen Hiroşimalı kadınların başlarına.
Sıcaktan yanıyordum Barış Parkı'nda. Barış Parkı'nda on bin dereceydi ısı. Biliyorum. Güneşin kaç derece olduğunu Barış Parkı'nda. İnsan nasıl bilmez?.. Öyle basit ki, ot...

ERKEK

Sen hiçbir şey görmedin Hiroşima'da. Hiçbir şey.

Müzeden görünümler. Öndeki yanık bir kafatasının gerisinde Barış Parkı. Cam dolaplarda sergilenen yanık kalıntılar. Hiroşima'yla ilgili bir Japon filminden bölümler. Saçları karmakarışık bir adam. Karışıklıktan çıkan bir kadın vb.

KADIN

Her şeyi eski durumuyla canlandırmak için özenle çalışılmış. Büyük bir titizlikle hazırlamışlar filmleri. İnsanda

gerçekmiş duygusunu öyle başarıyla uyandırıyor ki, turistler ağlıyor.
Doğru, dudak bükebilirsin buna, ama turistler ne yapsın ağlamaktan başka? Ben hep ağlamışımdır Hiroşima'nın alın yazısını düşündükçe. Hep.

Bomba atıldıktan sonra Hiroşima'nın genel görünüşünü veren bir fotoğraf, yeryüzündeki öbür çöllerle ilintisi olmayan "yeni bir çöl".

ERKEK

Niye ağlayasın ki?

Barış Parkı, bombanın göz kamaştırıcı aydınlığını andıran korkunç bir güneşin altında, bomboş. Ve bu boşlukta erkeğin sesi yeniden duyulur:
Bomboş alanda aylak aylak dolaşma (saat 13.00)
6 Ağustos 1945'ten sonra çekilmiş haber filmleri.
Toprağın altından çıkan karıncalar, böcekler.
Bu görüntülerin arasında omuzlar yeniden görünür. Çılgınca gözümüzün önünden geçen görüntülerle birlikte kadının çılgına dönen sesi yeniden duyulur.

KADIN

Dünya haberlerini de gördüm sinemalarda.
İkinci gün, tarih böyle yazıyor, ben uydurmuyorum, ikinci gün birtakım hayvanlar türemiş toprağın, küllerin altından.
Köpeklerin resmini çekmişler.
Geleceğe kalsın diye.
Gördüm bunları.
Dünya haberlerini gördüm.
Gördüm diyorum.
Birinci gün.

İkinci gün.
Üçüncü gün.

ERKEK

(Kadının sözünü keser) Sen hiçbir şey görmedin. Hiçbir şey.

Ayağı kopuk bir köpek. İnsanlar, çocuklar. Yaralar. Yanıklar içinde bağrışan çocuklar.

KADIN

... On beşinci günü de. Çiçeklerle örtülüydü Hiroşima. Her yanda mavi kantaronlar, kuzgun kılıçları ve o güne değin çiçeklerde görülmemiş bir coşkunlukla küllerin altından fışkıran kahkahaçiçekleri, akşamsefaları.[1]
Hiçbirini uydurmuyorum bunların.

ERKEK

Hepsini uyduruyorsun.

KADIN

Hiçbirini.
Tıpkı aşkta olduğu gibi bir sanı beliriyor insanın içinde, hiç unutamayacağı sanısı, ben de hiç unutamayacağım sanmıştım Hiroşima'yı bu yüzden. Tıpkı aşkta olduğu gibi.

Ameliyat masasında birinin gözünü çekip çıkarmak için uzanan kıskaçlar. Haber filmlerinden parçalar.

1. Bu sözleri olduğu gibi John Hersey'nin hayranlık duyduğum *Hiroşima*'sından aldım. Yalnızca çocukların ölümünü anlatmak için kullandım.

KADIN

Sağ kalanları da gördüm. Hiroşimalı kadınların karınlarındaki bebekleri de.

Güzel bir çocuk, yüzünü bize döndürür. Bir gözünün kör olduğunu görürüz. Yanıklar içinde bir kız, aynada kendi yüzüne bakar. Gözleri kör olmuş, elleri çarpılmış başka bir kız, gitar çalar. Bir kadın, can çekişen çocuklarının başında dua eder. Yıllardır uykusuzluk hastalığı çeken bir adam, ölmek üzeredir. Haftada bir gün çocuklarını getirirler kendisini görmeye.

KADIN

O her zaman sınırsız olan hayal gücünün bile tasarlayamayacağı bu haksız alın yazısına, geçici bir süre için de olsa, sağ kalan Hiroşimalıların nasıl seslerini çıkarmadan, suçsuzlukla, uysalca uyduklarını gördüm.

Yeniden gövdelerin o eksiksiz sarılışı birbirine.

KADIN

(*Yavaşça*) Dinle...
Biliyorum...
Hepsini biliyorum.
Sürüp gitti bu.

ERKEK

Hiçbirini. Hiçbirini bilmiyorsun.

Atom bulutu. Kat kat yükselen bir bulut. Sokaklarda yağmurun altında yürüyen insanlar. Radyoaktiviteden kurtulamamış balıkçılar. Yenmeyecek bir balık. Toprağa gömülen binlerce yenmeyecek balıklar.

KADIN

Kadınlar sakat çocuklar, korkunç yaratıklar doğurmak tehlikesiyle karşı karşıya ama gene de sürüp gidiyor bu.
Erkekler kısır kalma tehlikesiyle karşı karşıya, ama gene de sürüp gidiyor hayat.
Yağmur korku salıyor insanın içine. Büyük Okyanus'un sularına yağan kül yağmuru.
Öldürüyor okyanusun suları. Okyanusun balıkçıları öldü.
Yiyeceklerden korkuyor insanlar.
Koca bir kentin yiyeceklerini atıyorlar.
Koca bir kentin yiyeceğini toprağa gömüyorlar.
Koca bir kent ayaklanıyor öfkeyle. Koca koca kentler öfkeyle ayaklanıyorlar.

Haber filmleri: Gösteriler

KADIN

Kime karşı ayaklanıyor bu koca koca kentler?
İstesinler istemesinler, birtakım insanların kural olarak öbür insanlar üzerinde kurdukları eşitsizliğe karşı, birtakım ırkların kural olarak öbür ırklar üzerinde kurdukları eşitsizliğe karşı, birtakım sınıfların kural olarak öbür sınıflar üzerinde kurdukları eşitsizliğe karşı.

Gösteri yürüyüşleri. Sesleri duyulmayan söylevciler.

KADIN

(*Yavaşça*) ... Dinle beni. Ben de senin kadar biliyorum unutmanın ne olduğunu.

ERKEK

Hayır, unutmanın ne olduğunu bilmiyorsun sen.

KADIN

Benim de bir belleğim var, senin gibi. Biliyorum unutmanın ne olduğunu.

ERKEK

Hayır, belleğin yok senin.

KADIN

Senin gibi ben de var gücümle çırpındım, unutmamak için. Senin gibi, unuttum. Senin gibi ben de, avunmak bilmez bir belleğim olsun istedim; gölgelerden, taşlardan bir belleğim.

Hiroşima'da ölmüş birinin taş üzerine vurmuş gölgesinin fotoğrafı.

KADIN

Kendi adıma her gün savaştım var gücümle, anıların nedenlerini anlayamamanın korkunçluğuna karşı. Senin gibi, unuttum ben de...

Bomba atıldıktan sonra, Hiroşima'da ayakta kalan ve çarpılmış iskeleti öylece korunan tek anıt Sanayi Sarayı'nın, yüzlerce küçültülmüş örneğini sergileyen dükkânlar. Bırakılmış bir dükkân. Bir otobüs dolusu Japon turist. Barış Parkı'nda turistler. Barış Parkı'ndan geçen bir kedi.

KADIN

Neden yadsımalı apaçık gerekliliğini belleğin?..

Sanayi Sarayı'nın iskeletinin görüntüleriyle altı çizilen bir cümle.

KADIN

... Dinle beni. Bildiğim bir şey daha var. Yeniden başlayacak bütün bunlar.
İki yüz bin ölü. Seksen bin yaralı.
Dokuz saniyede. Yayımlanan rakamlar bunlar. Yeniden başlayacak hepsi.

Ağaçlar, kilise, atlıkarınca, yeniden kurulan Hiroşima, bayağılık.

KADIN

On bin derece ısı olacak yeryüzünde. On bin güneş, denecek. Asfalt yanacak.

Kilise. Japon duvar ilanı.

KADIN

Korkunç bir kargaşalık başlayacak. Koca bir kent kurulup sonra yeniden kül olacak...

Kum. Bir paket "Barış" sigarası. Kumların üzerine bir örümcek gibi yayılan iri bir bitki.

KADIN

Yeni yeni bitkiler türeyecek kumlardan...

Irmak boyunca gevezelik eden dört "ölü" öğrenci. Irmak. Gelgit. Yeniden yapılan Hiroşima Limanı.

KADIN

Dört öğrenci kardeşçe, destansı bir ölümü bekliyorlar birlikte. Ota Irmağı'nın delta üzerindeki yedi kolunda, her gün belli saatlerde, her gün tam o saatlerde, alçalıp yükseliyor sular. Balık dolu serin sular. Kimi zaman külrengi,

kimi zaman mavi. Saatine, mevsimine göre. Çamurlu kıyılarda artık kimseler seyretmiyor Ota Irmağı' nın deltası üzerindeki yedi kolunda suların alçalıp yükseldiğini.

Okur gibi konuşma sona erer. Hiroşima sokakları, başka sokaklar. Köprüler. Örtülü geçitler. Sokaklar. Kenar mahalleler. Demiryolları. Kenar mahalleler. Her yerde görülen bayağılıklar.

KADIN

... Seninle karşılaşıyorum.
Seni hatırlıyorum.
Kimsin sen?
Öldürüyorsun beni.
Öyle iyisin ki bana.
Nasıl bilebilirdim, bu kentin, aşkın boyutlarına göre kurulduğunu?
Nasıl bilebilirdim, senin, kendi boyuma göre olduğunu,
Bayılıyorum sana. Ne güzel. Bayılıyorum sana.
Ne yavaş her şey birdenbire.
Sonra ne güzel.
Bilemezsin.
Öldürüyorsun beni.
Öyle iyisin ki bana.
Öldürüyorsun beni.
Öyle iyisin ki bana.
Acelem yok.
Ne olur.
Yut beni.
Parçala beni, çirkinleştir.
Neden sen olmayasın?
Neden sen olmayasın bu kentte, öbür gecelerden ayırt edilemeyen bu gecede?
Ne olur...

Kadın sevecenlik dolu yüzünü birden erkeğin yüzüne çevirir.

KADIN

Derin ne güzel, olağanüstü bir şey.

Erkek mutluluk içinde, iç çeker.

KADIN

Seni...

Erkeğin yüzü belirir. Sevinçle güler. Konuşulan sözlerle ilintisi olmayan bir gülüş. Döner:

ERKEK

Evet, beni. Görecektin beni.

Çıplak gövdeleri yeniden görünür. Kadının sesi gene biraz kısık, ama bu kez kitap okur gibi değil.

KADIN

Özbeöz Japon musun?

ERKEK

Özbeöz Japon'um.
Gözlerin yeşil, değil mi?

KADIN

Şey... Sanırım... Evet, yeşil sanıyorum.

Kadına bakar, yavaşça:

ERKEK

Bir kadında, bin kadınsın sanki...

KADIN

Beni tanımadığın için. Ondan olmalı.

ERKEK

Belki de yalnız ondan değil.

KADIN

Hoşuma gitmiyor değil bu düşünce, senin için bin kadın birden olmak.

Erkeğe sarılır ve başını onun omzuna gömer. Yüzü açık pencereye, Hiroşima'ya, geceye dönüktür. Sokaktan geçen bir adam öksürür. Adamı görmeyiz, duyarız yalnızca. Kadın kalkar.

KADIN

Bak... Saat dört...

ERKEK

Nereden anladın?

KADIN

Kim olduğunu bilmiyorum. Her gün dörtte geçiyor. Öksürüyor sonra.

Sessizlik. Bakışırlar.

KADIN

Peki sen, sen Hiroşima'da mıydın?

ERKEK

(*Çocukça bir soruymuş gibi güler*) Hayır... Değildim tabii.

KADIN

(*Yeniden erkeğin çıplak omzunu okşar*) Öyle ya... Ne aptalım.

Kadın hafifçe gülümser. Erkek, kadına bakar birden, ağırbaşlı, ürkek bir sesle:

ERKEK

Ailem Hiroşima'daydı ama. Ben savaşıyordum.

Kadının, erkeğin omzunu okşayan eli durur. Çekingen, gülümseyerek:

KADIN

Bir rastlantı, desene?

ERKEK

(*Bakmadan, ölçülü*) Evet.

KADIN

(*Yumuşak, ama kesin*) Benim için mutlu bir rastlantı.

Sessizlik.

ERKEK

Ne yapıyorsun Hiroşima'da?

KADIN

Bir film.

ERKEK

Nasıl, film mi?

KADIN

Bir filmde oynuyorum.

ERKEK

Peki Hiroşima'ya gelmeden önce neredeydin?

KADIN

Paris'te.

Gene sessizlik, daha uzun bir sessizlik.

ERKEK

Paris'ten önce?..

KADIN

Paris'ten önce?.. Nevers'deydim. Ne-vers.

ERKEK

Nevers mi?

KADIN

Nièvre bölgesinde. Bilmezsin.

Sessizlik. Sonra erkek Hiroşima ile Nevers arasında bir ilişki bulmuş gibi sorar:

ERKEK

Peki neden her şeyi görmek istedin Hiroşima'da?

KADIN

(*İçten olmaya çalışarak*) Beni ilgilendirdiği için. Benim de kendime göre düşüncelerim var bu konuda. Örneğin, birtakım şeylere inceden inceye bakmak, öğrenilecek bir şey bence.

İkinci bölüm

Sokaktan geçen bir sürü bisiklet. Bisikletlerin önce çoğalan, sonra kaybolan gürültüsü. Kadın, sırtında bir sabahlıkla otel odasının balkonunda. Erkeğe bakmakta. Elinde bir fincan kahve. Erkek daha uyuyor. Kollarını açmış, yüzükoyun uzanmış. Beline kadar çıplak. Kadın büyük bir dikkatle erkeğin, uyuyan çocukların arada bir titreyen elleri gibi, titreyen ellerine bakıyor. Çok güzel, çok erkeksi eller. Kadın, erkeğin ellerine bakarken, birden Japon erkeğin yerinde aynı onun gibi yatan bir delikanlının gövdesi belirir; ama güpegündüz, bir ırmağın kıyısında ölü olarak yatmaktadır bu delikanlı. Neredeyse ölmek üzeredir daha doğrusu. Onun da elleri güzel, şaşılacak derecede Japon'unkilere benzemektedir. Yaklaşan ölümün çırpınışı içinde.
(Çok kısa sürer bu görüntü.)
Kadın pencereye yaslanmış, öylece donakalır. Erkek uyanır. Kadına gülümser. Kadın hemen karşılık vermez bu gülümsemeye. Hiç kımıldamadan, öylece dikkatle erkeğe bakar bir süre. Sonra elindeki kahveyi ona götürür.

KADIN

Kahve ister misin?

Erkek evet anlamında başını eğer. Fincanı alır. Sessizlik.

KADIN

Ne görüyordun düşünde?

ERKEK

Bilmem... Niye sordun?

Kadın kendine gelmiş, bütün iyiliği üstünde.

KADIN

Ellerine bakıyordum da. Titriyorlar sen uyurken.

ERKEK

(*Şaşkınlıkla kendi ellerine bakar, parmaklarını oynatır.*) Kim bilir, belki de rüya görüyorumdur.

KADIN

(*Yumuşak, iyi, ama şüpheci*) Hımm, hımm.

Birlikte otel odasının duşunda. Sevinç içinde. Erkek elini kadının alnına götürür, başını geriye doğru iter.

ERKEK

Güzel kadınsın, biliyor musun?

KADIN

Öyle mi?

ERKEK

Öyle.

KADIN

Biraz yorgun ama, değil mi?

ERKEK

(*Eliyle kadının yüzünü buruşturur, güler.*) Biraz çirkin.

KADIN

(*Okşandığı için güler.*) Aldırmıyor musun buna?

ERKEK

Dün gece kafede dikkatimi çekti. Nasıl çirkin olduğun. Sonra...

KADIN

(*İyice rahatlamış*) Sonra?..

ERKEK

Sonra canının nasıl sıkıldığı.

KADIN

(*Merakla*) Peki başka?..

ERKEK

Erkeklerde bir kadını tanıma isteği uyandıran bir can sıkıntısıydı bu.

KADIN

(*Gülümser, gözlerini indirir.*) Güzel Fransızca konuşuyorsun.

ERKEK

(*Sevinçli*) Bak buna sevindim. Çok şükür farkına vardın, iyi Fransızca konuştuğumun. (*Sessizlik*) Ben dikkat etmemiştim senin Japonca konuşmadığına... Biliyor musun, hep birbirine benziyor, insanların bir şeyin farkına varışları...

KADIN

Bilmem, ben sana dikkat ettim, o kadar. (*Gülüşürler.*)

Duştan sonra. Kadının saçları ıslak. Elinde durup durup ısırdığı bir elma. Sırtında bornoz, balkonda erkeğe bakar, gerinir; sonra durumlarını saptamak istercesine, sözcükle-rin tadını çıkara çıkara:

KADIN

Hiroşima'da kar-şı-laş-mak. Her gün olan bir şey değil bu.

Erkek giyinmiş –gömleğinin yakası açık– olarak balkona gelir, kadının karşısına oturur. Biraz duraksamadan sonra sorar:

ERKEK

Hiroşima ne demekti senin için, Fransa'da?

KADIN

Savaşın sonu, ama gerçekten sonu. Şaşkınlık... Nasıl göze aldıklarına... Nasıl başardıklarına dair şaşkınlık. Sonra bizler için bilinmeyen bir korkunun başlangıcı. Sonra aldırışsızlık, sonra da bu aldırışsızlığın korkusu...

ERKEK

Neredeydin?

KADIN

Nevers'den daha yeni ayrılmıştım, Paris'teydim. Sokakta.

ERKEK

Güzel bir sözcük, Nevers, Fransızcada.

KADIN

(*Biraz sonra*) Öbür sözcükler gibi bir sözcük o da. Kent gibi.

Kadın uzaklaşır. Erkek yatağın üzerine oturur, bir sigara yakar, gözlerini kadına diker, sonra sorar:

ERKEK

Tanıdığın başka Japonlar da oldu mu, Hiroşima'da?

KADIN

Birkaç kişi oldu, evet... Ama senin gibi... değil...

ERKEK

(*Güler, sevinçli*) Hayatına giren ilk Japon benim öyleyse.

KADIN

Evet.

Kadının gülüşü duyulur. Giyinirken yeniden görünür.

KADIN

(*Heceleyerek*) Hi-ro-şi-ma.

ERKEK

(*Yavaşça gözlerini indirir*) Bütün dünya sevinç içindeydi. Sen sevinç içindeydin, bütün dünyayla birlikte. (*Aynı sesle*) Duyduğuma göre güzel bir günmüş o gün Paris'te, değil mi?

KADIN

Güzel bir gündü, evet.

ERKEK

Kaç yaşındaydın?

KADIN

Yirmi. Sen?

ERKEK

Yirmi iki.

KADIN

Aynı yaş, neredeyse.

ERKEK

Evet öyle.

Kadının giyinmesi neredeyse tamamlanmıştır, başına Kızılhaç hotozunu iliştirirken perdede belirir. (Kızılhaç hemşiresi kılığındadır çünkü.) Birden erkeğin yanına oturur, ya da uzanır. Erkeğin eliyle oynar. Kolunu öper. Şuradan buradan konuşmaya başlarlar.

KADIN

Peki, ne yaparsın sen hayatta?

ERKEK

Mimarlık. Biraz da politika.

KADIN

Desene bu yüzden böyle iyi konuşuyorsun Fransızcayı?

ERKEK

Bu yüzden ya! Fransız Devrimi'ni okumak için.

Gülüşürler. Erkeğin siyasal tutumunu kesinlikle belirteme-

yiz. Hemen yaftalanır çünkü. Üstelik biraz da çocukça bir şey olur bu. Ama şunu da unutmamalı ki, ancak bir solcu söyleyebilir, onun biraz önce söylediklerini. Seyirci nasıl olsa böyle yorumlayacaktır bu sözleri. Hele Hiroşima üstüne düşündüklerini açıkladıktan sonra.

ERKEK

Nedir bu oynadığın film?

KADIN

Barış üstüne bir film. Barıştan başka ne üstüne film çevrilebilir ki Hiroşima'da?

Yoldan geçen bisikletlerin gürültüsü.

ERKEK

Gene görmek isterim seni.

KADIN

(*Olumsuz*) Yarın bu saatte Fransa yolunda olacağım.

ERKEK

Sahi mi? Söylememiştin bana.

KADIN

Öyle. (*Biraz sonra*) Söylemeye değmezdi.

ERKEK

(*Düşünceli, şaşkın*) Bu yüzden mi odana aldın beni dün gece?.. Hiroşima'da son günün olduğu için mi?

KADIN

Hayır, bunu düşünmedim bile.

ERKEK

Sen konuşurken bir türlü anlayamıyorum doğru mu, yalan mı söylediğini.

KADIN

Yalan söylüyorum. Doğru söylüyorum. Ama sana yalan söylemem gerekmiyor ki! Neden söyleyeyim?..

ERKEK

Bana bak... Sık sık geçer mi başından... böyle şeyler?

KADIN

Pek sık değil. Ara sıra. Severim erkekleri... (*Biraz sonra*) Biliyor musun, kuşkulu bir ahlak anlayışım var benim. (*Güler.*)

ERKEK

Kuşkulu bir ahlak anlayışı mı, ne demek o?

KADIN

(*Alaycı*) Başkalarının ahlak anlayışından kuşkulanmak demek.

Erkek iyice güler bu söze.

ERKEK

Gene de görmek isterim seni. Uçağın yarın sabah kalksa bile. Kuşkulu bir ahlak anlayışın olsa bile.

Sessizlik. Aralarında yeniden beliren bir aşk duygusu.

KADIN

Olmaz.

ERKEK

Neden?

KADIN

İşte. (*Sinirli*)

Erkek üstelemez.

KADIN

Benimle konuşmak istemiyor musun artık?

ERKEK

(*Biraz sonra*) Gene görmek isterdim seni.

Otelin koridorundadırlar.

ERKEK

Nereye gidiyorsun, Fransa'da? Nevers'e mi?

KADIN

Hayır. Paris'e. (*Biraz sonra*) Artık hiç gitmiyorum Nevers'e.

ERKEK

Hiç mi?

KADIN

(*Yüzünü buruşturarak*) Hiç. (*Sonra kendi tuzağına düşmüşçesine*) Hayatım boyunca en genç olduğum yerdi Nevers...

ERKEK

Nevers'de genç olmak.

KADIN

Evet. Nevers'de gençtim. Sonra bir kez de aklımı kaçırmıştım Nevers'de.

Bir aşağı bir yukarı dolaşmaktadırlar otelin önünde. Kadın kendisini alıp Barış Parkı'na götürecek arabayı beklemektedir. Pek kimseler yoktur ortalıkta. Ama durmadan gelip geçen arabalar vardır. Geniş bir cadde. Arabaların gürültüsü yüzünden neredeyse bağırarak konuşurlar birbirleriyle.

KADIN

Biliyor musun, geceleri düşümde dünyanın en sık gördüğüm yeri, en sık gördüğüm şeyi Nevers. Bir yandan da en az düşündüğüm şey dünyada.

ERKEK

Nasıl bir şeydi Nevers'deki deliliğin?

KADIN

Akıl gibi bir şey delilik de. Açıklanmıyor. Tıpkı akıl gibi. Geliyor, iyice sarıyor seni, o zaman anlıyorsun. Ama geçip gidince de, bir türlü anlayamıyorsun ne olduğunu.

ERKEK

Kötülük mü kaplamıştı içini?

KADIN

Evet, buydu benim deliliğim. Çılgına dönmüştüm kötülükten. Gerçek bir uğraş olabilirmiş gibi geldi bana kötülük. Kötülükten başka bir şey düşünemiyordum. Anlıyor musun?

ERKEK

Anlıyorum.

KADIN

Öyle ya. Bunu da anlıyorsundur elbet.

ERKEK

Peki bir daha baş gösterdi mi bu hastalık?

KADIN

Hayır. (*Alçak sesle*) Geçti artık.

ERKEK

Savaş sırasında mı?

KADIN

Hemen sonra.

Sessizlik.

ERKEK

Fransa'da savaş sonrası yaşamın güçlüklerinden biri miydi bu?

KADIN

Evet, böyle de diyebiliriz.

ERKEK

Ne zaman geçti bu delilik?

KADIN

(*Yavaş, doğal konuşma sesiyle*) Yavaş yavaş geçti. Sonra da tabii çocuklarımın doğmasıyla.

Geçen arabaların gürültüsü konuşulan sözlerin önemiyle ters oranda artar, sonra azalıp kaybolur.

ERKEK

Ne dedin?

KADIN

(*Duyurabilmek için bağırarak*) Yavaş yavaş geçti, dedim! Sonra da, tabii, çocuklarımın doğmasıyla...

ERKEK

Gerçekten birkaç gün geçirmek isterdim seninle, bir ara bir yerlerde.

KADIN

Ben de.

ERKEK

Bugün seni bir daha görmek, yeniden görmek demek değil ki! Bu kadar kısa zamanda yeniden görmek sayılmaz bu. Çok isterdim.

KADIN

Olmaz.

Kadın –inatçı, kımıltısız, sessiz– erkeğin önünde durur. Erkek neredeyse boyun eğer.

ERKEK

Peki.

Kadın güler, biraz zorlama bir gülüştür bu. Belirsiz, ama gerçekten kırıcı bir davranış erkeğe karşı. Taksi gelir.

KADIN

Yarın gideceğimi biliyorsun da ondan.

Erkek de güler, kadınla birlikte, ama onun kadar içten değil. Biraz sonra:

ERKEK

Ondan da olabilir. Ama bu da öbürleri gibi bir neden değil mi? Seni bir daha görmemek... Hiç görmemek... Birkaç saat sonra.

Taksi gelip dörtyol ağzında durmuştur. Kadın eliyle taksiyi çağırır Acele etmez, erkeğe bakar.

KADIN

Olmaz.

Erkek gözleriyle kadını izler. Belki de gülümser.

Üçüncü bölüm

Öğleden sonra saat dört. Hiroşima'da Barış Parkı. Uzakta filmin çekiminde çalışanlardan birkaç kişi ellerinde kamera, ışıklar vb. ile oradan ayrılmak üzere. Japon işçiler filmin son bölümünde kullanılan sıraları sökmektedirler.
Önemli bir nokta: Çekimde çalışanları hep uzaktan göreceğiz ve Hiroşima'da çektikleri filmin ne olduğunu hiçbir zaman bilemeyeceğiz. Yalnızca dekorların sökülüşünü göreceğiz.
Yardımcıların ellerinde Japonca, Fransızca, Almanca vb. dillerde "BİR BAŞKA HİROŞİMA İSTEMİYORUZ" yazılı pankartlar. İşçiler böylece dekorun sökülüp taşınmasıyla uğraşmaktadırlar. Dekorların arasında kadını görürüz. Uyumaktadır. Başındaki hemşire hotozu çözülmüş, kaymak üzere. Sökülen tribünlerden birinin gölgesine uzanmış. Belli ki, olumlu bir film çevrilmiş Hiroşima'da barış üstüne. İlle de gülünç bir film olması gerekli değil, yalnızca olumlu bir film. Filmin çevrildiği alandan bir kalabalık geçmektedir. Aldırışsız bir kalabalıktır bu. Birkaç çocuğun dışında kimse başını çevirip de bakmaz.
Hiroşima'da herkes alışmıştır, Hiroşima üstüne film çevrilmesine.
Yalnız kalabalıktan biri, durup çevresine bakınır. Daha önce Fransız kadının odasında gördüğünüz adamdır bu.

Hemşireye yaklaşır, uyuyuşunu seyreder. Sonunda bu bakış uyandırır kadını. Ama erkek uzun bir süre baktıktan sonra.

Bu arada geride birtakım ayrıntılar görürüz: Sanayi Sarayı'nın maketi, turistleri gezdiren bir kılavuz, beyazlar giymiş dilenen birkaç gazi, sokağın köşesinde durmuş gevezelik eden bir aile... Kadın uyanır. Yorgunluğu geçer. Birden kendi serüvenlerine dönerler yeniden. Bu kişisel hikâye, ister istemez Hiroşima'nın tanıtlayıcı hikâyesine ağır basar hep. Kadın kalkıp erkeğe doğru yürür. Tutuk bir gülüşle gülerler. Sonra gene ciddileşirler.

ERKEK

Seni bulmak güç olmadı Hiroşima'da.

Kadın sevinçle güler. Susarlar. Erkek yeniden kadına bakar. İki, üç işçi, ellerinde Hiroşima Çocukları *filminden büyütülmüş bir fotoğrafla kadınla erkeğin arasından geçerler. Fotoğraf Hiroşima'nın küllerinden tüten dumanlar arasında, annesinin ölümüne ağlayan bir çocuğu göstermektedir. Kadınla erkek fotoğrafa bakmazlar. Hemen bunun ardından Einstein'ın dilini çıkardığı bir başka fotoğraf geçer.*

ERKEK

Fransız filmi mi bu?

KADIN

Hayır. Uluslararası bir film. Barış üstüne.

ERKEK

Bitti mi?

KADIN

Eh, benim için bitti. Bir iki kalabalık sahnesi çekilecek...

Sabun satmak için çevrilmiş o kadar filmler var. Biraz uğraşmakla... Kim bilir...

Erkeğin kesin düşünceleri vardır bu konuda.

ERKEK

Evet, biraz uğraşmakla. Biz pek alay etmeyiz barış filmleriyle burada, Hiroşima'da.

Erkek, kadına döner. Fotoğraflar gözden kaybolmuştur. İçgüdüyle birbirlerine yaklaşırlar. Uyurken gevşemiş olan hotozunu düzeltir.

ERKEK

Yorgun musun?

Hem kışkırtıcı hem de yumuşak bir bakışla erkeği süzer. Sonra düzgün bir gülümsemeyle, kesin:

KADIN

Senin kadar.

ERKEK

(*Gözlerini dikerek*) Fransa'da Nevers'i düşündüm. (*Kadın gülümser.*)

ERKEK

Seni düşündüm. (*Biraz sonra*) Uçağın gene yarın sabah mı?

KADIN

Yarın sabah.

ERKEK

Ne olursa olsun?

KADIN

Evet. Filmin bitmesi gecikti. Bir aydır bekliyorlar beni Paris'te.

Kadın, erkeğin yüzüne bakar: Erkek yavaşça kadının hemşire hotozunu çıkarır: Kadının yüzü ya çok boyalıdır; dudakları simsiyah görünür ya da hiç boya sürmemiştir; çok soğuk durur güneşin altında.
Erkeğin davranışı rahat, uyumlu. Başlangıçtaki aynı cinsel çekimi hissederiz. Kadının saçları bir gece önce yataktaki gibi dağınık. Ve bir gece önce sevişirkenki gibi kendini erkeğe bırakmış. (Burada erkeğe cinsel çekicilik çağrışımı olan bir hareket yaptırılabilir.) Kadın gözlerini indirir. Anlaşılmaz bir somurtma. Yerdeki bir şeyle oynar, sonra başını kaldırır. Erkek ağır ağır:

ERKEK

Büyük bir sevme isteği uyandırıyorsun bende.

Kadın hemen karşılık vermez. Kırgınlıkla, önüne eğer başını. Barış Parkı'ndaki kedi, ayaklarının dibinde oynamaktadır. Yere bakarak aynı yavaşlıkla:

KADIN

Hep... bu rastlantı... aşkları... Ben de...

Ne olduğu belirsiz, garip bir nesne geçer aralarından. Tahtadan bir çerçeve, ama neye yaradığı belli olmayan bir nesne. Aldırmazlar.

ERKEK

Hayır. Hep bu coşkunlukla olmuyor ama. Sen de biliyorsun.

Uzaktan bağrışmalar duyulur: Sonra da çocukların söylediği türküler: Kadınla erkeğin dikkati dağılmaz gene de. Kadın anlaşılmaz –üzgün demek daha doğru– bir yüz takınır. Bu kez göğe doğru başını kaldırır. Alnının terini silerken anlaşılmaz bir sesle:

KADIN

Fırtına çıkacak diyorlar, hava kararmadan.

Kadının baktığı gökyüzü. Uçuşan bulutlar... Çocukların türküsü daha iyi duyulur. Sonra geçit töreni –son bölümü– başlar. Geri çekilirler. Kadın erkeğe sokulur –kadın dergilerindeki gibi– bir elini erkeğin omzuna koyar. Erkeğin yüzü, kadının saçlarına sürtünür. Kadın başını kaldırınca erkeğin yüzünü görür. Erkek, kadını kalabalıktan uzaklaştırmak isteyecektir. Kadınsa buna karşı durmaya çalışacaktır. Ama farkında olmadan erkekle birlikte uzaklaşacaktır. Bu arada gözleri çocuklara takılır. Ellerinde pankartlarla geçen gençler.

BİRİNCİ DİZİ PANKARTLAR

1. Pankart:

Bir atom bombası
20000 sıradan bombaya
eşit olursa.

2. Pankart:

Bir hidrojen bombası ise

1 500 atom bombasına eşit olursa.

3. Pankart:

Bugün dünyada yapılan
40000 atom ve hidrojen
bombası neye eşittir?

4. Pankart:

Yeryüzüne atılan
10 hidrojen bombası
yeniden tarihöncesine
dönmek demektir.

5. Pankart:

Nedir 40 000 hidrojen
ve atom bombası?

İKİNCİ DİZİ PANKARTLAR

I

Bu başarı insanın bilimsel düşüncesinin
onurlu bir kanıtıdır.

II

Ne yazık ki insanın
siyasal düşüncesi
bilimsel düşüncesinden
100 kat daha az
gelişmiştir.

III

Bu da insana gerçekten
hayranlık duymamıza
engel oluyor.

Türkü söyleyen çocukların ardından kadınlar, erkekler yürümektedir. Köpekler de çocukların arkasından gitmektedirler. Kediler pencerelerde. (Barış Parkı kedisi alışıktır böyle şeylere. Onun için uyur.)
Pankartlar: Pankartlar. Herkes bunalmaktadır sıcaktan. Gökyüzü kararmış, güneş bulutların arkasında kalmıştır. Bir sürü çocuk. Güzel çocuklar. Onlar da sıcaktan bunalmışlardır, ama yalnız çocuklara özgü bir coşkuyla söylerler türkülerini. Erkek istemeden, kadını ya kalabalığın gittiği yöne ya da ters yöne iter. Kadın gözlerini yumar, içini çeker. Kadın içini çekerken, erkek bir hırsız gibi:

ERKEK

Hiç düşünmek istemiyorum, yarın gideceğini. Seni seviyorum anlaşılan.

Bir aşk bunalımı içindeymişçesine durmadan iç çeker kadın. Erkek dudaklarını kadının saçlarına gömer, belli etmeden saçlarını dişlerinin arasına alır. Erkek kadını omuzlarından sımsıkı tutar. Kadın yavaşça gözlerini açar. Tören daha bitmemiştir. Çocukların yüzleri pudrayla bembeyaz boyalıdır. Pudranın üstünde ter tanecikleri parlar. Aralarından ikisi, bir portakal için çekişmektedirler. İyice öfkelidirler. Filmde bombalama sırasında yananlardan birini canlandıran bir adam geçer. Boynuna sürdüğü balmumu, sıcaktan erimiş, akmaktadır. İğrenç, korkunç bir şey belki. Kadınla erkek başlarını çevirerek birbirlerine bakarlar.

ERKEK

Bir kere daha geleceksin benimle, değil mi?

Kadın karşılık vermez. Bir araba üstüne oturmuş, güzel bir Japon kadın geçer, dik göğüslerini kavrayan siyah korsesinden guvercinler havalanır.

ERKEK

Söylesene.

Kadın susar. Erkek eğilip kadının kulağına:

ERKEK

Korkuyor musun?

Kadın gülümser. Başıyla "hayır" der.

KADIN

Hayır.

Çocukların düzensiz, uzaklaşan sesleri. Büyükçe bir kız öğrenci, portakal için kavga eden çocukları paylar. Çocuklardan büyüğü portakalı alır, yemeğe başlar. Küçüğü de ağlar. Bütün bunlar gerektiğinden daha uzun sürer. Ağlayan çocuğun gerisinde beş yüz Japon öğrencinin geldiğini görürüz. Biraz yorucudur, bütün bu taşkınlık. Bu yeni kargaşalık arasında erkek birden kendine çeker kadını. İkisi de üzgündür: Erkek, kadına; kadın geçenlere bakar. Bu tören kendilerine kalan birkaç saatçiği bile gâvur ediyor duygusunu uyandırmalıdır bizde. Bir şey konuşmazlar. Erkek, kadının elinden tutarak çeker: Kadın direnmez. Kalabalığın akışına karşı yürürler. Uzaklaşıp gözden kaybolurlar.

Onları yeniden bir Japon evinin büyük odasının ortasında ayakta dururken görürüz. Perdeler inik. Işık hafif. Tören sırasındaki sıcaktan sonra belli bir serinlik duygusu. Yeni bir ev. Koltuklar vb. Kadın bir konukmuş gibi durur. Neredeyse utanmış. Erkek, ya bir kapıyı ya da garajı vb. kapamış gibi, odanın bir ucundan belirir, kadına yaklaşır.

ERKEK

Otursana.

Kadın oturmaz. İkisi de ayakta durur. Aşk hiç değilse şimdilik aralarındaki cinsel tutkudan daha ağır basıyordur. Erkek, kadının karşısında, neredeyse beceriksiz. Beklenmedik bir av bulmuş erkeğin, bu durumdaki davranışının tersi bir davranış.

KADIN

(*Bir şey söylemiş olmak için*) Yalnız mısın Hiroşima'da?.. Karın nerede?

ERKEK

Unzen'de, yaylada. Ben yalnızım.

KADIN

Ne zaman dönüyor?

ERKEK

Birkaç gün sonra.

KADIN

(*Kendi kendine konuşuyormuş gibi, yavaşça*) Nasıl bir kadın, karın?

ERKEK

(*Kadının gözlerinin içine baka baka*) Güzel. Karısıyla mutlu olan bir adamım ben.

Sessizlik.

KADIN

Ben de kocasıyla mutlu bir kadın.

Bu konuşmalar, hemen sonra gelen dakikalar gibi duyguyla yoğun.

ERKEK

... Pek güç olmamalı bu.

Bu sırada telefon çalar. Erkek üzerine düşercesine kadına yaklaşır. Kadın üzerine doğru eğilen erkeğe bakar.

KADIN

Öğleden sonra çalışmıyor musun?

ERKEK

Çalışıyorum. Çok. Daha çok öğleden sonra çalışıyorum.

KADIN

Saçma bir hikâye bu...

"Seni seviyorum" dercesine söyler bunu. Telefon çalarken öpüşürler. Erkek karşılık vermez.

KADIN

Benim için mi boş geçiriyorsun bu öğleden sonrayı?

Erkek hiç karşılık vermez.

KADIN

Söylesene. Ne çıkar bundan?

Hiroşima'da. Aydınlık azalmıştır. Sevişmelerinden bir süre sonra.

ERKEK

Fransız mıydı, savaş sırasında sevdiğin adam?

Nevers'te. Akşamüstü, sokaktan karşıdan karşıya geçen bir Alman.

KADIN

Hayır... Fransız değildi.

Hiroşima'da kadın yorgunluktan ve aşktan bitkin, yatağa uzanmış. Gövdelerine vuran ışık biraz daha azalmıştır.

KADIN

Evet, Nevers'deydi.

Nevers'de. Nevers'de bir aşkın görüntüleri. Bisikletle yarış. Orman. Yıkıntılar, vb.

KADIN

Samanlıklarda buluşurduk önceleri. Sonra yıkıntılarda. Sonra da odalarda. Her yerde olduğu gibi.

Hiroşima'da. Odanın içi. Hava biraz daha kararmıştır. Neredeyse hiç kımıldamadan sarılmış yatmaktadırlar.

KADIN

Sonra öldü.

Nevers'de. Nevers'den görüntüler. Irmaklar. Rıhtımlar. Rüzgârda sallanan kavaklar, vb. Kimseler olmayan bir rıhtım. Bahçe. Sonra gene Hiroşima.

KADIN

Ben on sekiz yaşında, o yirmi üç.

Nevers. Bir kulübe, gece, Nevers'de "evlenme". Nevers görüntüleri boyunca kadın, erkeğin sormuş olduğu, ama bizim duymadığımız sorularına karşılık veriyormuş gibi konuşur. Durmadan Nevers'den görüntüler.

KADIN

(*Yatışmış bir sesle*) Neden başkasını değil de onu konuşuyoruz?

ERKEK

Neden konuşmayalım?

KADIN

Hayır, ama neden?

ERKEK

Ancak Nevers yoluyla anlamaya başlayabilirim seni. Seninle ilgili binlerce, binlerce şey arasından Nevers'i seçiyorum işte.

KADIN

Herhangi bir şey seçermiş gibi?

ERKEK

Evet.

Erkeğin yalan söylediğini biliyor muyuz? Kuşkulanıyoruz.

Kadın, kadınsa söyleyecek bir şey bulmak için neredeyse çılgına dönüyor.

KADIN

Hayır. Bir rastlantı değil bu. (*Sessizlik.*) Bunun nedenini açıklamalısın bana.

Erkek –film için çok önemli– ya şu karşılığı verir:

ERKEK

Sanki orada anladım, o kadar genç olduğunu gibi geliyor bana... Belki bir kimsenin olamayacağı kadar genç. Hoşuma gidiyor bu.

Ya da:

KADIN

Hayır, öyle değil.

ERKEK

Sanki orada anladım gibi geliyor bana, az kalsın... seni kaybedeceğimi... ve seninle hiç tanışmamış olabileceğimi.

Ya da:

ERKEK

Sanki orada bugün olduğun insan olmaya başladığını anladım gibi geliyor bana.

Bu karşılıkların ya üçünden biri kullanılır ya da üçü birden[1] *sırayla yahut kadınla erkeğin sevişmeleri sırasında*

1. Resnais bu üç karşılıktan birini seçmektense, üçünü birden kullanmayı daha uygun buldu.

rastgele olarak kullanılabilir. Eğer sahneyi gereksiz yerde uzatmayacaksa, ben bu sonuncu çözüm yolunu seçerdim. Son bir kere daha kadınla erkeğe döneriz.

KADIN

Gitmek istiyorum buradan. (*Neredeyse yabansı bir atılışla erkeğe sarılır.*)

İkisi de giyinmiş, biraz önce oldukları odada. Işıklar yanmış. İkisi de ayakta.

ERKEK

(*Yumuşak, çok yumuşak bir sesle*:) Uçağın kalkışına kadar vakit öldürmekten başka bir şey gelmez elimizden artık. On altı saat daha var, uçağın kalkmasına.

KADIN

(*Çılgına dönmüş, üzgün*) Çok uzun bir zaman...

ERKEK

(*Tatlı bir sesle*) Değil. Korkacak bir şey yok.

Dördüncü bölüm

Hiroşima'da gün, ırmağın suları üzerinde çizgi çizgi ışıltılar bırakarak akar. Irmağın suları gelgitin saatlerine göre alçalıp yükselir. Arada bir birtakım insanlar çamurlu yatağı üzerinde yükselen sulara bakarlar.

Bir ırmağın öbür yakasında bir kafe. Yere kadar inen pencereleri olan, Amerikanlaşmış, yeni bir kafedir bu. Kafenin gerisinde oturanlar rıhtımı değil, ancak ırmağın sularını görürler. Irmağın ağzı, belli belirsiz görünür uzakta. İşte Hiroşima bu noktada biter ve Büyük Okyanus başlar. Kafe yarı yarıya boştur. Kadınla erkek, gerideki masaların birinde karşı karşıya oturmuşlar, yanak yanağa ya da baş başa vermişlerdir. Biraz önce ayrılmalarına yalnız on altı saat kaldığı düşüncesinin üzüntüsü içinde bırakmıştık onları. Şimdiyse neredeyse mutluluk içindedirler. Onlara hiç duyurmadan geçer zaman. Bir mucize olmuştur sanki. Nasıl? Nevers'in dirilişi. Bu umutsuzca mutlu aşk içinde erkeğin ilk sözü:

ERKEK

Peki Fransızcada başka bir anlamı yok mu Nevers'in?

KADIN

Hayır. Yok.

ERKEK

Nevers'deki o mahzende üşür müydün, orada sevişmiş olsaydık?

KADIN

Üşürdüm. Mahzenler soğuk olur Nevers'de, yaz kış. Loire adlı bir ırrnağın kıyısında kurulmuştur kent.

ERKEK

Bir türlü gözümün önüne getiremiyorum Nevers'i.

Nevers. Loire.

KADIN

Nevers. Nüfusu kırk bin. Bir başkent gibi kurulmuş – (*ama*) bir çocuk dolaşabilir çevresinde. (*Erkekten uzaklaşır.*) Nevers'de doğdum (*içer*), Nevers'de büyüdüm. Okuyup yazmayı Nevers'de öğrendim. Sonra orada girdim, yirmi yaşıma.

ERKEK

Ya Loire?

Kadının başını ellerinin arasına alır. Nevers.

KADIN

Ulaştırmaya elverişli olmayan bir ırmak, her zaman boş, akışı düzensiz, kıyıları kumsal olduğundan. Fransa'da çok güzel bir ırmak sayılır Loire, özellikle renginin aydınlığı yüzünden... Öyle tatlı ki, bilsen.

Esrik bir hava içinde. Erkek, kadının başını bırakır, yutarcasına dinler.

ERKEK

Sen mahzendeyken, ben ölü müyüm?

KADIN

Ölüsün... Sonra...

Nevers: *Alman, rıhtımın üzerinde ağır ağır ölmekte.*

KADIN

... Nasıl dayanılır böyle bir acıya? Mahzen küçük.

Eliyle göstermek için yüzünü geri çeker. Sonra gene erkeğe yakın, ama yüzleri birbirine dokunmadan, anlatmaya devam eder. Okuma sesi değildir. Büyük bir tutkuyla konuşur erkeğe.

KADIN

...Küçücük. Başımın üstünde *Marseillaise*'i söyleyerek geçiyorlar. Sağır edici... bir gürültü...

Bu kafede, Hiroşima'da, kulaklarını tıkar. Birden büyük bir sessizlik kaplar kafeyi. Nevers'deki mahzen, Riva'nın kanayan elleri.

KADIN

Eller bir işe yaramıyor mahzenlerde. Duvarları tırmalıyor. Derileri sürtünüyor... Kanasınlar diye...

Nevers'de, bir yerlerde kanayan eller. Kadının masa üzerindeki elleri pürüzsüz. Riva, Nevers'de kendi ellerinin kanını yalıyor.

KADIN

... İyi gelsin diye yapacak bir bu kalıyor...

KADIN

... Bir de hatırlamak için...

KADIN

... Senin kanını tattığımdan beri sevdim kanı.

Kadın konuşurken birbirlerine neredeyse hiç bakmıyorlardır. Nevers'e bakıyorlar. İkisi de Nevers'le biraz büyülenmiş gibidirler. İki kadeh vardır masanın üzerinde. Kadın kanmazcasına içmektedir. Erkek daha az içer. İkisinin de elleri masanın üstünde.
Nevers.

KADIN

Herkes başımın üzerinden geçiyor. Gökyüzünü göreceğim yerde... Onların... Herkesin yürüdüğünü görüyorum... Tabii. Hafta içinde, hızlı hızlı. Pazarları, ağır ağır. Kimse bilmiyor mahzende olduğumu. Öldüğümü sanmak istiyor. Nevers'den uzakta bir yerde öldüğümü. Babam böyle istiyor. Adım kirlendiği için, babam böyle istiyor.

Nevers: Bir baba, Neversli bir eczacı, eczanesinin camının gerisinde.

ERKEK

Bağırıyor musun?

Nevers'deki oda.

KADIN

Başında, hayır, bağırmıyorum. Seni çağırıyorum yavaşça.

ERKEK

Ben öldüm ama.

KADIN

Gene de çağırıyorum. Ölmüş olsan bile. Sonra bir gün, bir gün birden, bağırıyorum; bir sağır gibi avazım çıktığı kadar bağırıyorum. İşte o zaman mahzene kapatıyorlar beni. Cezalandırmak için.

ERKEK

Ne diyorsun bağırırken?

KADIN

Senin Alman adını. Yalnız adını. Yalnız o var belleğimde, adın.

Nevers'deki oda, duyulmayan çığlıklar.

KADIN

Bir daha bağırmayacağım diye söz veriyorum. Gene odama çıkarıyorlar o zaman.

Nevers'deki oda. Riva yatağa uzanmış, bir bacağı istekle kalkık.

KADIN

Öyle istiyorum ki seni, dayanılır gibi değil.

ERKEK

Korkuyor musun?

KADIN

Korkuyorum. Her yerde. Mahzende. Odada.

ERKEK

Neden?

Nevers'deki odanın tavanında lekeler, Nevers'de korkunç nesneler.

KADIN

Seni bir daha görmemekten, hiç hiç görmemekten.

Yeniden, bu sahnenin başlangıcındaki gibi, birbirlerine yaklaşırlar.

KADIN

Bir gün yirmi yaşımı dolduruyorum. Mahzende, annem gelip yirmi yaşında olduğumu söylüyor. (*Hatırlamaya çalışır gibi bir duralama.*) Ağlıyor annem.

ERKEK

Sen annenin yüzüne tükürüyorsun?

KADIN

Evet.

Sanki birlikte hissediyorlar bütün bunları. Erkek geriye çekilir.

ERKEK

İç biraz.

KADIN

Peki.

Erkek içmesi için kadehi kadına uzatır. Kadın hatırlamaktan bitkindir. Sonra birden:

KADIN

Sonra, başka bir şey hatırlamıyorum. Başka bir şey hatırlamıyorum...

ERKEK

(*Hatırlamasına yardım etmek için*) Bu mahzenler çok eski, çok nemli, Nevers'deki bu mahzenler... diyordun ki...

KADIN

(*Bu tuzağa karşı direnmeden*) Evet. Güherçile dolu.

Nevers'deki mahzenin duvarlarını ısırır.

KADIN

Kimi zaman bir kedi girip bakıyor. Kötü bir kedi değil. Başka bir şey hatırlamıyorum.

Nevers'deki mahzene bir kedi girip bu kadına bakar.

KADIN

Sonra, başka bir şey hatırlamıyorum.

ERKEK

Ne zamana kadar?

Kadın kurtulamadığı bir büyülenme içinde.

KADIN

Sonsuzluğa kadar.

Bir adam, yalnız bir adam, bir Fransız bal-musette *plağı*

yerleştirir otomatik gramofona. Nevers'in unutuluşu mucizesi sürsün, hiçbir şey kıpırdamasın diye erkek, kadehindeki içkiyi kadının kadehine boşaltır.
Nevers'deki mahzende kedinin ve Riva'nın gözleri parıldar. Kadın plağı duyunca, esrik ya da çılgın, gülümser ve bağırır:

KADIN

Ah, ne kadar gençtim, bir zamanlar.

Kadın daha uzaklaşmamışken, yeniden Nevers'e döner. Saplantı içinde.

KADIN

Geceleyin... Annem bahçeye çıkarıyor beni. Başıma bakıyor. Her gece başıma bakıyor dikkatle. Yanıma yaklaşmayı göze alamıyor daha... Ancak geceleri bakabiliyorum meydana, ancak o zaman bakabiliyorum. Çok geniş! (*Eliyle gösterir*) Kendi ortasında kıvrılıyor.

Nevers'deki mahzenin hava deliği. Bu delikten, Nevers'de gün doğarken geçen bisikletlerin yanardöner tekerlekleri görünür.

KADIN

Gün doğarken geliyor uyku.

ERKEK

Yağmur yağıyor mu arada?

KADIN

... Duvarlar boyunca.

Kadın arar, arar, arar.

KADIN

(*Neredeyse kötü yürekli*) Seni düşünüyorum. Ama artık söylemiyorum bunu.

Birbirlerine yaklaşırlar.

ERKEK

Çılgın.

KADIN

Çılgına dönüyorum seni sevdiğim için. (*Sessizlik.*) Saçlarım uzuyor. Elimle, her gün, bakıyorum. Aldırmıyorum. Ama gene uzuyor saçlarım...

Riva, Nevers'deki yatağında, eli saçlarında. Elleriyle saçlarını tarıyor.

ERKEK

Mahzenin önünde bağırıyor musun?

KADIN

Hayır. Hiçbir şey duymuyorum.

Hiroşima'da, yanak yanağa, gözleri yarı kapalı.

KADIN

İyice tıraş ediyorlar başımı. İnanıyorlar kadınları tıraş etmenin kendi ödevleri olduğuna.

ERKEK

(*Açık seçik*) Utanıyor musun onlar adına, sevgilim?

Saçın kesilişi.

KADIN

Hayır. Sen ölmüşsün. Acı çekmekten başka şeye vakit ayıramıyorum. Hava kararıyor. Yalnız saçlarımdaki makasın sesini duyabiliyorum. (*Hiç kımıldamadan söylenir bu sözler.*) Biraz avutuyor bu beni... Ölümünden... duyduğum... acıyı... şey gibi... ah! Nasıl söylesem... tırnaklarım, duvarlar gibi, öfkeden.

Hiroşima'da umutsuzca erkeğe yaslanmış, konuşmaya devam eder.

KADIN

Ah! Ne acı. Nasıl bir acı yüreğimde. Korkunç... Kentin her yanında *Marseillaise*'i söylüyorlar. Hava iyice kararıyor. Ölen sevgilim, Fransa'nın düşmanı. Biri, bu kızı kentin sokaklarında dolaştırmalı, diyor. Babamın eczanesi kapatılmış, adımın kirlenmesi yüzünden. Yalnızım. Aralarında gülenler var. Geceleyin eve dönüyorum.

Nevers'deki meydan. Kadın bir çığlık atıyor, ama bir çocuğun, annesini çağırışı nasıl her dilde anlaşılırsa, bu da öyle bir çığlık. Erkek hep yanında, ellerini tutuyor.

ERKEK

Sonra, sevgilim, bir gün çıkıp geliyorsun, sonsuzluğun içinden.

Nevers'deki oda. Riva dolaşmakta, öteberiyi yerinden alıp bırakmaktadır. Yabansı, bilinçli bir hayvan gibi.

KADIN

Evet, çok uzun sürüyor. Çok uzun sürdüğünü söylüyorlar bana.

Akşam saat altıda Saint-Etienne Katedrali'nin çanları ça-

lıyor, yaz kış. Evet, bir gün duyuyorum çan seslerini. Daha önce de duyduğumu hatırlıyorum –daha önce– seviştiğimiz, mutlu olduğumuz günlerde.
Görmeye başlıyorum.
Daha önce de görmüş olduğumu hatırlıyorum –daha önce– seviştiğimiz, mutlu olduğumuz günlerde.
Hatırlıyorum.
Mürekkebi görüyorum.
Günışığını görüyorum.
Hayatımı, ölümünü görüyorum.
Sürüp giden hayatımı. Sürüp giden ölümünü.

Nevers'deki oda ve mahzen.

Ve gölgelerin odanın köşelerine varmaları için daha çok zaman geçtiğini. Ve artık gölgelerin mahzen duvarlarının köşelerine varmaları için daha çok zaman geçtiğini. Saat altı buçuğa doğru.
Kış bitti.

Sessizlik. Hiroşima. Kadın titremektedir. Erkeğin yüzünden uzaklaşır.

KADIN

Ah! Çok korkunç. Seni daha az hatırlamaya başlıyorum.

Erkek kadehi uzatır, kadına içirir. Kadın kendinden ürkmüştür.

KADIN

... Unutmaya başlıyorum seni. Ürperiyorum bunca sevgiyi unuttuğumu düşündükçe...
... Biraz daha. (*Erkek biraz daha içki verir.*)

Kadın başka düşüncelere dalar. Bu kez. Yalnız. Erkek yitirir kadını.

KADIN

Öğleyin buluşacaktık Loire'ın kıyısında. Onunla birlikte gidecektim oradan. Öğleyin rıhtıma vardığım zaman daha ölmemişti. Bir bahçeden ateş etmişti birisi.

Nevers'de rıhtım boyunca bir bahçe. Kadın sayıklar, erkeğe bakmaz artık.

KADIN

Bütün gün yanından ayrılmadım hiç, gece boyunca da. Ertesi sabah alıp götürmek için geldiler, bir kamyonla. Nevers o gece kurtulmuştu düşmandan. Saint-Etienne Kilisesi'nin çanları çalıyor... çalıyordu... Gövdesi yavaş yavaş soğudu altımda. Ah! Ne uzun sürmüştü ölmesi. Ne zaman mı? İyi bilmiyorum. Üstüne yatmıştım... Evet... Tam öldüğü ânı hatırlayamıyorum, çünkü... Çünkü o anda bile, hatta daha sonra bile, evet, daha sonra bile diyebilirim ki, en ufak bir farklılık bulamıyordum bu ölü gövdeyle benimki arasında... Yalnız benzerlikler bulabiliyordum bu gövdeyle kendi gövdem arasında... Bağıran benzerlikler, anlıyor musun? İlk aşkımdı benim... (*Bağırarak*)

Erkek, kadını tokatlar –ya da kadının ellerini, kendi elleri içinde ezer–. Kadın tokadın nereden geldiğini anlayamaz. Ama kendine gelir. Ve bunun gerekli olduğunu anlamışçasına davranır.

KADIN

Sonra bir gün... gene bağırmıştım. Bu yüzden mahzene kapattılar beni.

Kadının sesi doğal titreşimini bulur. Burada mahzene giren bilye, Riva'nın bilyeyi yerden alması, sıcak bilyeyi avucunda tutması vb., sonra bilyeyi gene dışarıdaki çocuklara vermesi vb.

KADIN

... Sıcaktı...

Erkek anlamadan kadının konuşmasını dinler. Kadın devam eder.

KADIN

(*Biraz sonra*) Sanırım o sıralarda kurtuldum içimdeki nefretten. (*Durur.*) Bağırmıyorum artık. (*Durur.*) Akıllanıyorum. "Akıllanıyor," diyorlar. (*Durur.*) Bir gece, bir şenlik gecesi, sokağa çıkmama izin veriyorlar.

Nevers'de, ırmak boyunda, gün ağarırken.

KADIN

Loire kıyısı. Gün doğuyor. İnsanlar geçiyor köprüden. Kalabalık, tek tük. Saatine göre. Uzaktan, kimse belli değil.

Nevers'de Cumhuriyet Alanı, gece.

KADIN

Çok geçmeden annem Paris'e gitmek için bir gece yola çıkmamın gerektiğini söylüyor. Biraz para veriyor. Bisikletle yola çıkıyorum bir gece, Paris'e doğru.
Yaz. Geceler ılık.
İki gün sonra, Paris'e vardığımda, Hiroşima'nın adını okuyorum bütün gazetelerde. Saçlarım yeterince uzamış.
İnsanlarla birlikte sokaklardayım.

Birisi gene bal-musette *plağını çalmaktadır.*

KADIN

(*Uyanırcasına*) On dört yıl geçti.

Erkek kadına içki verir. Kadın içer. Görünüşte oldukça yatışmıştır. Nevers Tüneli'nden çıkmak üzeredirler.

KADIN

Ellerini bile doğru dürüst hatırlamıyorum... Acıyı, acıyı hâlâ hatırlıyorum biraz.

ERKEK

Bu gece mi?

KADIN

Evet, bu gece, hatırlıyorum. Ama bir gün, artık hatırlamayacağım. Hiç. Hiçbir şeyi.

Başını kaldırıp erkeğe bakar.

KADIN

Yarın bu saatte binlerce kilometre uzağından olacağım.

ERKEK

Kocan biliyor mu bu hikâyeyi?

Kadın duralar.

KADIN

Hayır.

ERKEK

Bir ben biliyorum öyleyse?

KADIN

Evet.

Erkek masadan kalkar, kadını kollarına alır, onu da kaldırır, var gücüyle sarılır ona, herkesi irkiltircesine. Herkes onlara bakar. Bir şey anlamazlar. Korkunç bir sevinç içindedir erkek. Güler.

ERKEK

Kimse bilmiyor benden başka. Yalnız ben.

KADIN

(*Gözlerini kapayarak*) Sus artık.

Kadın biraz daha sokulur erkeğe. Elini kaldırır, hafifçe erkeğin dudaklarını okşar. Sonra birden büyük bir mutluluk içinde:

KADIN

Ah! Bazen ne iyi, biriyle birlikte olmak.

Yavaşça ayrılırlar birbirlerinden

ERKEK

Evet. (*Kadının parmakları, erkeğin dudaklarında*)

Bir yerde bir ışık söner. Ya ırmağın kıyısında ya da kafede. Kadın yerinden sıçrar. Elini çeker, erkeğin dudaklarından. Erkekse saatin kaç olduğunu unutmamıştır.

ERKEK

Konuş biraz daha.

KADIN

Peki.

Kadın söyleyecek bir şey arar, bulamaz.

ERKEK

Konuş.

KADIN

(*Düz bir sesle*) O ânı yaşamış olmayı isterim. O eşsiz ânı.

Erkek şimdiki zamandan kurtulmuş gibi konuşur.

ERKEK

Birkaç yıl içinde, seni unuttuğum zaman, bu çeşit başka hikâyeler geçince başımdan, aşkın unutuluşu olarak anacağım seni. Unutmanın korkunçluğu olarak düşüneceğim bu hikâyeyi. Şimdiden biliyorum bunu.

Kafeye girenler olur. Kadın onlara bakar ve umutla sorar.

KADIN

Gece hiç sona ermez mi, Hiroşima'da?

Son bir oyun oynamaya başlarlar aralarında. Ama kadın vazgeçer, erkek yalan söyleyerek oyunu sürdürür.

ERKEK

Hiç, hiç sona ermez gece, Hiroşima'da.

Kadın gülümser. Ve sonsuz bir yumuşaklık, gülümseyen bir üzüntü içinde:

KADIN

Bilsen nasıl bayılıyorum... Bu gece gündüz, her saat insanların uyanık olduğu kentlere...

Kafenin sahibi bir lambayı söndürür. Plak susar. Neredeyse yarı karanlıkta kalmışlardır. Geç de olsa Hiroşima'daki kafelerin o kaçınılmaz kapanma saati gelip çatmıştır. İkisi de, büyük bir utangaçlığa kapılmış gibi, gözlerini yumarlar. Düzenli dünya onları kapı dışarı etmiştir, onlarınki gibi bir yaşantıya yer yoktur, böyle bir dünyada çünkü. Karşı koymak boş. Kadın birden anlar bunu. Gözlerini kaldırdıklarında, "ağlamamak için" gülümserler birbirlerine. Kadın kalkar. Erkek hiçbir şey yapmaz onu alıkoymak için. Dışarı, geceye, kafenin önüne çıkarlar. Kadın, erkeğin karşısında durur.

KADIN

Dünyanın yarattığı bu güçlükleri düşünmemek gerekiyor bazen. Havasızlıktan boğuluruz böyle yapmazsak.

Kafenin son ışığı da söner. İkisinin de gözleri iniktir.

KADIN

Git, uzaklaş benden.

Erkek biraz uzaklaşır. Gökyüzüne bakar.

ERKEK

Güneş doğmadı daha.

KADIN

Hayır. (*Biraz sonra*) Herhalde birbirimizi bir daha görmeden öleceğiz.

ERKEK

Evet, herhalde. (*Biraz sonra*) Ola ki, bir gün, bir savaş...

Biraz sonra.

KADIN

(*Acı bir alaycılıkla*) Evet, bir savaş...

Beşinci bölüm

Bir süre sonra. Kadını sokakta görüyoruz. Hızlı hızlı yürümektedir. Sonra otelin girişinde görüyoruz. Anahtarını alıyor. Merdivenlerde. Odasının kapısını açıyor. İçeri giriyor ve bir uçurumun başına gelmiş gibi ya da daha önce odaya birisi girmiş gibi birden duruyor. Sonra odadan çıkıyor, yavaşça odanın kapısını kapıyor.

Merdivenlerden yukarı çıkıyor, aşağı iniyor; gene yukarı çıkıyor, vb. Geçtiği yerlerden geri dönüyor. Aşağı yukarı dolaşıyor bir koridorda. Bir çıkar yol ararcasına ellerini ovuşturuyor, bulamayınca birden, odasına dönüyor. Ve bu kez yadırgamıyor odasını.

Musluğa gidiyor, yüzüne su çarpıyor. İç konuşmasının ilk sözlerini duyuyoruz:

KADIN

Bildiğini sanıyor insan. Sonra, bakıyor ki, hiç bilemiyor.
Alman bir sevgilisi vardı Nevers'de, gençken...
Bavyera'ya gideceğiz, sevgilim, orada evleneceğiz.
Hiç gitmedi Bavyera'ya. (*Aynada kendine bakar.*)
Kolaysa aşktan söz açsınlar ona, Bavyera'ya hiç gitmemiş olanlar.
Daha tam ölmemiştin.

Anlattım hikâyemizi.
Seni aldattım bu gece, bu yabancıyla.
Anlattım hikâyemizi.
Anlatılabilir bir hikâyeymiş demek.
On dört yıldır bulamamıştım. Sonu gelmeyecek bir aşkın tadını.
Nevers'den beri.
Seni nasıl unutuyorum, bak...
Bak nasıl unuttum seni.
Bak bana.

Açık pencereden yeniden kurulmakta olan Hiroşima'nın sessizce uyuduğunu görürüz. Kadın birden başını kaldırır, sanki gözyaşlarıyla ıslak, yaşlanmış, bitkin yüzünü görür aynada. Ve bu kez, tiksinerek gözlerini kapar. Yüzünü kurular, hemen otelin girişinden geçerek çıkar.
Kadını biraz önce erkekle birlikte oturduğu kafenin yirmi metre kadar yakınında bir sıra ya da bir kum yığını üzerinde oturmuş buluruz. Lokantanın ışığı gözlerine vurur. Sıradan, neredeyse bomboş bir yer. Erkek artık orada değildir. Kadın kumun üzerine oturur –uzanır– durmadan kafeye bakar. (Kafede yalnız bir tek lamba yanmaktadır. Biraz önce birlikte oturdukları bölme kapanmıştır. Bu bölmenin aralık kapısından sızan hafif ışıkta belli belirsiz gölgeleri andıran masa ve iskemlelerin dizilişi seçilir.)
Kadın gözlerini yumar. Sonra açar. Uyuyor gibidir. Ama uyumaz. Gözlerini birdenbire açar yeniden. Bir kedi gibi. Yeniden sesini duyarız, iç konuşma:

KADIN
Hiroşima'da kalacağım. Her gece, onunla. Hiroşima'da. (*Gözlerini açar.*) Burada kalacağım. Burada.

Gözlerini kafeden ayırır, çevresine bakar: Sonra birden ço-

cuksu bir hareketle, büzülebildiği kadar büzülür. Başını kollarının arasına alır, ayaklarını altına toplar. Erkek kadına yaklaşır: Kadın görür, kımıldamaz, hiçbir tepki göstermez. "Birbirleri için" yoklukları başlamıştır: Bir şaşırma belirtisi yoktur: Erkek sigara içmektedir.

ERKEK

Kal Hiroşima'da.

KADIN

(*Tatlı bir bakışla*) Elbet kalacağım Hiroşima'da seninle.

Başını kucağına gömer; çocuksu bir sesle:

Öyle mutsuzum ki.

Erkek kadına biraz daha yaklaşır.

KADIN

Bunu hiç beklemiyordum, biliyor musun... Git buradan.

ERKEK

(*Uzaklaşırken*) Senden ayrılamıyorum.

Geniş bir caddedeler. Geride eğlence yerlerinin ışıkları. Dümdüz bir cadde. Kadın yürüyor. Erkek arkasından gidiyor. Önce birini, sonra öbürünü görüyoruz. İkisinin de yüzü acı içinde. Erkek, kadına yetişir ve yavaşça:

ERKEK

Kal benimle Hiroşima'da.

Kadın karşılık vermez. Sonra neredeyse bağıran sesi, iç konuşma:

KADIN

Bana doğru gelecek, omuzlarımdan tutacak, ö-pe-cek-be-ni... Öpecek... ve ben kaybedeceğim kendimi. (*Kendinden geçercesine söyler "kaybedeceğim" sözünü.*)

Yeniden erkeğe döneriz. Ve görürüz ki, erkek aralarındaki uzaklığın artması için daha yavaş yürümektedir. Kadına yaklaşacağı yerde, ondan uzaklaşır. Kadın dönmez. Hiroşima ve Nevers'den art arda sokaklar. Riva'nın iç konuşması.

KADIN

Seninle karşılaşıyorum.
Hatırlıyorum seni.
Aşkın boyutlarına göre kurulmuş bu kent.
Sen boyuma göre yaratılmışsın benim.
Kimsin sen?
Öldürüyorsun beni.
Susamıştım. Aldatmaya, yalan söylemeye susamıştım.
Ta başından beri.
Bir gün karşıma çıkmanı bekliyordum hep.
Sessizce, sonsuz bir sabırsızlıkla bekliyordum seni.
Yut beni. Öylesine kendine dönüştür ki beni, senden sonra kimse anlayamasın bunca isteğin nedenini.
Yalnız kalacağız, sevgilim.
Sonu hiç gelmeyecek gecenin.
Gün hiç kimsenin üzerine doğmayacak bir daha.
Hiç. Hiçbir zaman. Artık.
Öldürüyorsun beni.
Öyle iyisin ki, bana.
İçimiz rahat, iyilikle dolu ağlayacağız, giden günün ardından.
Yapacak hiç, hiçbir şeyimiz olmayacak giden güne ağlamaktan başka.
Günler geçecek. Yalnız günler.

Sonra bir gün gelecek.
Bir gün gelecek. Bizi bağlayan şeyin ne olduğunu bilemeyeceğiz. Yavaş yavaş silinecek anılarımızdan bu bağın adı. Sonra iyice kaybolacak gözden.

Erkek bu kez yüz yüze gelir kadınla. Son olarak. Ama biraz uzakta durur kadından. Kadının dokunulmaz bir yanı vardır, bundan böyle. Yağmur yağmaktadır. Bir mağazanın saçağı altındadırlar.

ERKEK

Belki de kalabilirsin.

KADIN

Kalamam, biliyorsun. Gitmemekten daha da güç.

ERKEK

Sekiz gün.

KADIN

Olmaz.

ERKEK

Üç gün.

KADIN

Neye yetecek bu zaman? Yaşamaya mı? Ölmeye mi?

ERKEK

Neye olduğunu anlamaya.

KADIN

Yok öyle bir şey. Ne yaşanacak zaman. Ne de ölünecek zaman. Gerisi hiç umurumda değil.

ERKEK

Nevers'de ölmen daha iyi olurdu bence.

KADIN

Bence de. Ama ölmedim Nevers'de.

Kadın Hiroşima Garı'nın bekleme salonunda bir sırada oturmaktadır. Biraz daha vakit geçmiştir. Yanında yaşlı bir Japon kadın. Fransız kadının iç konuşması:

KADIN

Unutmuş olduğum Nevers, yeniden görmek isterdim seni, bu gece. İçim dışım onun anılarıyla yanarken seni de tutuşturmuştum aylarca.

Erkek bir gölge gibi girer, aynı sıraya, yaşlı kadının öbür yanına oturur. Fransız kadına bakmaz. Yüzü yağmurdan ıslanmıştır. Dudakları hafifçe titremektedir.

KADIN

Anınla yanarken her yanım, yeniden görmek isterdim Nevers'i... Loire'i.

Nevers

Güzelim kavakları Nièvre'in, unutulmuşluğa sunuyorum sizi.

"Güzelim" sözcüğü bir sevgi sözcüğü gibi söylenmeli.

İki paralık hikâye, seni unutulmuşluğa sunuyorum.

Nevers'de yıkıntılar.

Bir gece senden uzakta, bir kurtarıcı diye bekledim gündüzü.

Nevers'de "evlenme"

Bir gün gözlerini görmese, ölebilirdi.
Küçük kızcağızı Nevers'in.
Nevers'in küçük yosması.
Bir gün ellerini tutmasa, sevmek ne kadar acı gelirdi ona.
Küçük budala.
Nevers'de aşktan ölen.
Nevers'in saçları kazınmış kızı, unutulmuşluğa sunuyorum seni bu gece.
İki paralık hikâye.
Tıpkı onun gibi, senin de gözlerinden başlayacak unutulmak.
Tıpkı.
Sonra, tıpkı onun gibi, unutulmak sesini kaplayacak.
Tıpkı.
Sonra, tıpkı onun gibi, her yanını kuşatacak yavaş yavaş.
Bir türkü olacaksın.

Kadınla erkeğin arasında yaşlı Japon kadın vardır. Erkek bir sigara alır, hafifçe yerinden doğrulur, paketi Fransız kadına uzatır. "Senin için ancak bu geliyor elimden, sigara vermek, herhangi birine, bu yaşlı kadına verir gibi." Fransız kadın sigarayı içmez. Erkek, yaşlı kadına bir sigara verir, sigarasını yakar. Alacakaranlıkta Nevers ormanı geçer gözümüzün önünden. Sonra Nevers. Nevers görüntüleri geçerken Hiroşima Gari'nın hoparlöründen "Hiroşima! Hiroşima!" duyurusu. Fransız kadın uyuyor gibidir. Erkekle yaşlı kadın onu uyandırmamak için alçak sesle konuşurlar. Yaşlı kadın, Fransız kadının uyuduğunu sandığı için erkeğe onun hakkında bir şeyler sorar.

YAŞLI KADIN

Kim bu?

ERKEK

Bir Fransız kadın.

YAŞLI KADIN

Nesi var?

ERKEK

Biraz sonra ayrılıyor Japonya'dan. Birbirimizden ayrılacağımız için üzgünüz.[1]

Kadın oradan ayrılmıştır. Kendisini yeniden garın dışında görürüz. Bir taksiye biner. "Casablanca" adlı bir gece kulübünün önünde iner. Erkek de arkasından gelir.
Kadın tek başına bir masaya oturur. Erkekse onun karşısında başka bir masaya. Sonu gelmiştir. Kesin ayrılıkların başlangıcı olarak gecenin sonu. Orada bulunan başka bir Japon erkek, kadına yaklaşıp ona İngilizce bir şeyler söylemeye başlar:

ÖBÜR ERKEK

Are you alone?[2]

Kadın yalnızca işaretlerle karşılık verir.

ÖBÜR ERKEK

Do you mind talking with me a little?[3]

1. Bu bölüm filmde Japoncadır. Başka bir dile çevrilmez.
2. Yalnız mısınız?
3. Sakıncası yoksa biraz konuşabilir miyiz?

Neredeyse kimseler yoktur ortalıkta. Sıkılan insanlar.

ÖBÜR ERKEK

It is very late to be lonely.[1]

Kadın başka bir erkeğin yaklaşmasına sanki bildiğimiz öbür erkeği "kaybetmek" için karşı koymamaktadır. Oysa bu yalnızca olmayacak bir şey değil, boşuna bir davranıştır. Bildiğimiz erkek kaybolmuştur bile.

ÖBÜR ERKEK

May I sit down? Are you just visiting Hiroshima?[2]

Arada bir, pek seyrek, bakışırlar: Korkunç bir şey.

ÖBÜR ERKEK

Do you like Japan? Do you live in Paris?[3]

Camlardan günün ağardığını görürüz. İç konuşma sona ermiştir. Bu yabancı adam, kadına bir şeyler söylemektedir. Kadınsa öbürüne bakmaktadır: Yabancı adam susar: Sonra, korkunç bir şey, camlardan "yargılıların şafağı" belirir. Kadını yeniden gördüğümüzde otel odasında kapıya yaslanmaktadır. Eli yüreğinin üstünde. Kapı çalınır. Kadın açar.

ERKEK

Gelmemek elimde değil.

Odada ayakta dururlar. Karşı karşıya, kolları yanlarına sarkmış, birbirlerine dokunmadan. Oda düzenlidir. Kül-

1. Yalnız olmak için oldukça geç bir vakit.
2. Oturabilir miyim? Hiroşima'da kısa süre mi kalacaksınız?
3. Japonya'yı seviyor musunuz? Paris'te mi yaşıyorsunuz?

lükler temizlenmiş. Güneş iyice yükselmiştir. Sigara bile içmiyorlardır. Yatak hiç bozulmamıştır. Hiçbir şey söylemezler. Birbirlerine bakarlar. Sabahın sessizliği kaplamıştır bütün kenti. Erkek kadının odasına girer. Uzaklarda, Hiroşima daha uyumaktadır. Kadın birden oturur: Avuçları arasına alır yüzünü ve inler. Acı dolu bir inleyiş. Kentin aydınlığı vurur gözlerine. Sıkıntıyla birden bağırır:

KADIN

Unutacağım seni! Unutuyorum bile! Bak, nasıl unutuyorum seni! Baksana!

Erkek, kadının kollarını –bileklerini– tutar, kadının yüzü erkeğe dönük, başı arkada. Kadın kendini hızla erkeğin elinden kurtarır. Erkek kendini kaybedercesine kadına yardım eder. Kadın sanki bir tehlike karşısındaymış gibi. Erkek kadına, kadınsa erkeğe, Hiroşima'ya bakıyormuş gibi, bakar. Ve birden yavaşça erkeği çağırır. Uzaklardan, büyük bir şaşkınlığın içinde kaybolup gitmiş gibi çağırır erkeği. Onu evrensel unutuluşun derinliklerine gömmeyi başarmıştır. Bunun şaşkınlığı içindedir.

KADIN

Hi-ro-şi-ma.

Hi-ro-şi-ma. Senin adın bu.

Görmeyen gözlerle bakarlar birbirlerine. Sonsuzluğa değin.

ERKEK

Benim adım. Evet. Senin adın da Nevers. Fran-sa-da-Nevers.

EKLER

GECE KARALAMALARI
(Nevers Üstüne)[1]

Alman'ın ölümünün görüntüsü

İkisi de bu olayın, Alman'ın ölümünün, sıkıntısı içindedirler.

Kızgın değildirler. Aşklarının onulmaz acısını duyarlar yalnızca.

Aynı acı. Aynı kan. Aynı gözyaşları.

Saçmalığı bütün çıplaklığıyla ortaya çıkan savaş, seçilmeyen gövdelerin üzerinde dolanır durur.

Alman'ın ölümüne öyle ölürcesine yanmıştır ki içi, kızı da öldü sanırsınız.

Alman, kızın kalçalarını okşamaya çalışır, sevişirken okşadığı gibi. Ama okşayamaz.

Ölmesine yardım ediyordur sanki. Kendini değil, yalnız delikanlıyı düşünür. Delikanlı ise onu avutur, neredeyse özür diler; ona acı çektirdiği, ölmek zorunda olduğu için.

Genç kız, biraz önce birlikte oldukları bu yerde, yapayalnız kaldığında, acı, hayatına karışmamıştır daha. Yalnızca kendini yapayalnız bulmanın sınırsız şaşkınlığı içindedir.

Alman'a ateş edilen bahçe görüntüsü

Alman gencine bu bahçeden, Nevers'in herhangi bir bahçesinden ateş edebilecekleri gibi, ateş etmişlerdir. Nevers'in bütün öbür bahçelerinden.

1. Olayları tarih sırasına göre değil, "Tamamlanmış bir filmi yorumlarmış gibi yazın," dedi Resnais.

Yalnız rastlantı belirlemiştir, ateş edilen bahçenin bu bahçe olmasını.

Bu bahçe gencin beylik ölümüyle belirlenir bundan böyle.

Bundan böyle geleceği haber verir, bahçenin rengiyle biçimi. Gencin ölümü buradan yola çıkmıştır sonsuzluğa doğru.

Bir Alman askeri, savaş sırasında bir taşra kentinin alanını geçerken

Fransa'da bir taşra kentinde, bir Alman askeri, akşama doğru bir alanda karşıdan karşıya geçmektedir.

Savaş bile gündelik bir olaydır.

Uysal bir hedef gibi geçer Alman askeri alandan.

Savaşın en yoğun günlerini yaşıyoruz, sonunun gelmeyeceğini sandığımız günlerini. İnsanlar düşmanlara karşı korumuyorlar artık kendilerini. Bir alışkanlığa dönmüş savaş. Champs-de-Mars Alanı sessiz bir yılgınlığı yansıtıyor. Alman askeri de duyuyor bunu. Yeterince konuşmuyoruz savaşın sıkıcılığı üstüne. Kadınlar bu can sıkıntısı içinde, alanı boydan boya geçen düşmana bakıyorlar, pencerelerin örtülü kanatları arasından.

Burada yurtseverlik duygusuyla sınırlıdır serüven. Öbür serüvenin boğulması gereklidir. Herkes bakar gene de. Kimsenin bakmasına karışılamaz.

Riva ile Alman askerinin karşılaşması

Surların ardında öpüştük. Yüreğimde korku, ama sevinçten uçarak öptüm düşmanımı.

Kimseler olmazdı, surlarda savaş sırasında. Savaşta Fransızları kurşuna dizmişlerdi orada. Savaştan sonra da Almanları.

Benden önce davranıp açmak için bahçe kapısına değdiğinde farkına varmıştım ellerinin. Hemen ellerini cezalandırma isteği uyanmıştı içimde. Seviştikten sonra ısırıyorum ellerini.

Bu surların içinde karısı oldum onun. Artık hatırlamıyorum bahçenin dibindeki kapıyı. Beni orada beklerdi, kimi zaman saatlerce. Daha çok geceleyin. Ne zaman elime bir fırsat geçse. Korkardı.

Korkardım.

Ne zaman sokaklardan birlikte geçmemiz gerekse, korku

içinde, onun önünden yürürdüm. İnsanlar önlerine bakardı. Aldırmadıklarına verirdik bunu. Daha da sakıntısız davranmaya başlamıştık.

Onu gündüzleri de bir kez olsun görebilmek için, parmaklıkların arkasında, alanda dolaşmasını istedim kendisinden. O da her gün kendisini göreyim diye, gözleri yerde, parmaklıkların önünden geçmeye başladı.

Kışın, yıkıntılarda, korkunç bir rüzgâr eserdi. Soğuk. Dudakları üşürdü.

Düşsel bir Nevers

Doğup büyüdüğüm Nevers'i kendimden ayıramıyorum anılarımda.

Bir çocuğun çevresini yürüyerek dolanabileceği bir kent bu.

Bir yandan Loire'la, bir yandan surlarla sınırlı.

Surların ötesinde orman uzanıyor.

Bir çocuğun adımlarıyla ölçülebilir Nevers.

Surları, ırmağı, ormanı, kırları kapsıyor Nevers. Surlar gösterişli. Irmak, en genişi, en ünlüsü, en güzeli Fransa'daki ırmakların.

Böylece bir başkent gibi çizilmiş Nevers'in sınırları.

Küçükken, çevresinde dolaşırken, ucu bucağı yok sanırdım Nevers'in. Gölgeleri Loire'da titreşir, daha da büyütürdü onu.

Uzun zaman Nevers'i böyle büyük bir yer sanarak yaşadım, genç kızlık çağıma gelinceye dek.

Sonra kendi içine kapandı Nevers. İnsan nasıl büyürse, o da öyle büyüdü. Öbür kentler üstüne hiçbir şey bilmiyordum. Aşkın kendi boyutlarınca bir kent arıyordum. Nevers'in kendinde buldum bunu.

Nevers'in küçük bir kent olduğunu söylemek yüreğin de, düşüncenin de yanılması olur. Uçsuz bucaksızdı Nevers benim için.

Buğdayı kapılarındadır. Ormanı pencerelerinde. Baykuşlar bahçelere dek sokulur geceleri. Korunmak gerekir korkmamak için.

Nevers'de, hiçbir yerde olmadığı gibi, gözaltında tutulur aşk.

Yaşlılar ölümü bekler orada. Aşkın dışında hiçbir serüven onları döndüremez bu bekleyişten.

İşte ölüm bekleyişinin düz çizgisi sürüp giderdi bu dolambaçlı sokaklarda.

Bağışlanmaz bir şeydir orada aşk. Nevers'de büyük günah aşktır. Nevers'de büyük suç mutluluk. Nevers'de can sıkıntısı hoş görülen bir erdem.

Deliler dolaşır dolaylarında, Çingeneler. Köpekler. Ve aşk...

Nevers'i kötülemek de yüreğin, düşüncenin yanılması olur.

Çocukların yitirdiği bilye görüntüsü üstüne

Bağırdım gene. Sonra bir çığlık duydum o gün. Beni mahzene en son kapadıklarında. Bilye yavaş yavaş yuvarlandı bana doğru, bir olay gibi.

İçinde renk renk ırmaklar akıyordu, dipdiri. Yaz, içindeydi bilyenin. Yazın sıcaklığı da sinmişti üstüne.

Ne olursa olsun, her şeyi yememek gerektiğini biliyordum artık; ne ellerimin kanını, ne de duvarları. Tatlı tatlı baktım bilyeye. Ağzıma dayadım, ama ısırmadan.

Bunca yuvarlaklık, bunca pürüzsüzlük, çözümsüz bir sorun koyuyordu ortaya.

Belki de kıracağım. Yere atıyorum, zıplayıp elime geliyor. Gene atıyorum. Geri gelmiyor. Yitiyor.

Yitince, önceden bildiğim bir şey başlıyor yeniden. Korku geri geliyor. Bir bilye ölemez. Hatırlıyorum. Arıyorum. Buluyorum bilyeyi yeniden.

Çocukların bağrışmaları. Avucumun içinde bilye. Bağrışmalar. Bilye. Çocukların bilyesi. Hayır. Vermeyeceğim onlara. Açıyorum avucumu. Duruyor orada, tutsak. Geri veriyorum çocuklara.

Bir Alman askeri elini sardırmaya geliyor Riva'nın babasının eczanesine

(Yaz ortasında "kara" kazaklar giyiyordum. Yazlar soğuk olur Nevers'de. Savaş yazları. Babamın canı sıkılıyor. Eczanenin rafları boş. Bir çocuk gibi uyuyorum babamın sözlerine. Yanık eline bakıyorum. "Canını acıtıyorum" elini sararken. Gözlerimi kaldırırken gözlerini görüyorum. Açık renk. Gülüyor canını acıttığım için. Ben gülmüyorum.)

Savaş sırasında bir Nevers akşamı
Alman askeri alanda durmuş,
Riva'nın penceresine bakıyor

(Babam içip içip susuyor. Çaldığım müziği dinleyip dinlemediğini bile bilmiyorum. Akşamlar korkunç oluyor, ama daha ilk bu akşam anlıyorum bunu. Düşman başını bana doğru kaldırıyor, hafifçe gülümsüyor. Bir suç işliyormuşum duygusu kaplıyor içimi. Ürkünç bir gösteri karşısındaymışım gibi pencerenin kanatlarını örtüyorum.) Babam her zamanki gibi koltuğunda uyukluyor. Tabaklar, babamın şarabı masanın üzerinde duruyor daha. Pencere kanatlarının gerisinde bir deniz gibi uğulduyor alan, sonsuz. Boğulmuş biri gibiydi babam, ona doğru gidiyorum, çok yakından bakıyorum ona, neredeyse dokunurcasına. Şaraptan uyumuş. Güçlükle tanıyabiliyorum babamı.

Nevers akşamı

Gece yarısı odamda yalnızım. Champ-de-Mars Alanı'nın denizi durmadan uğulduyor kanatların gerisinde. Bu gece de geçmiş olmalı oradan. Penceremin kanatlarını açmadım.

Nevers'de evlenme

Alacakaranlıkta karısı oluyorum onun, mutluluk ve utanç. Sonra da gece inmişti üstümüze. Farkına bile varmamıştık.

Utanç uzaklaşıp gitmişti hayatımdan. Mutluyduk geceyi gördüğümüz için. Önceleri hep korkardım geceden. Öyle karanlık bir gece görmedim bir daha. Yurdum, kentim, esrik babam, hepsi boğulmuşlardı o gecenin içinde. Her yanı tutan Almanlarla birlikte. Hepsi birden.

Kesinlikle bilmenin kara gecesi. Gözlerimizi dikip uzun uzun baktık bu geceye. Sonra birer birer dağlar yükseldi ufukta.

Alman'a ateş edilen bahçe üstüne başka bir açıklama

Aşk ölümü kolaylaştırmaya yarar hayatta.
Bu bahçe insanı Tanrı'ya inandırabilir.
Bu özgürlükten başı dönmüş adam, karabinasıyla, bu 44

Temmuzu sonunda gelen yabancı, bu Neversli adam, kardeşim, nereden bilebilirdi?

"Sonra, öldü" sözü üstüne

Bu görüntü belirdikten sonra Riva konuşmaz artık.
Dışarıdan bu acıyı belirtmeye çalışmak o acıyı aşağılamak olur.

Riva delikanlıyı rıhtımda, günışığında can çekişirken bulmuştur. Bizler için dayanılmaz bir görüntüdür bu. Riva için değil. Riva artık bize konuşmuyordur. Susmuştur düpedüz.

Delikanlı daha yaşıyor.

Üzerinde Riva acının dorığuna varmış. Çılgın.

O anda delikanlıya gülümsediğini görmek bile akla aykırı değildir.

Acının da rezil bir yanı vardır. Riva da rezil bir durumdadır. Çılgın bir kadın gibi. Aklı başından gitmiştir.

İlk aşkıydı bu onun. Bu ilk acısı. Kolay kolay bakamayız Riva'ya bu durumu içinde. Bir şey yapmak gelmez elimizden. Beklemekten başka. Acının onda, tanınabilir, insanca bir biçim almasını beklemekten başka.

Fresson ölür. Toprağa kök salmış gibidir. Ölüm birdenbire kavramıştır onu. Kanı ırmak gibi, zaman gibi akar. Ter gibi. Bir at gibi ölür, kuşkusuz bir güçle. Tepeden tırnağa sarmıştır onu bu güç. Sonra kızın yumuşaklığı geçer ona, ölümle boğuşmasının boşunalığını anlar kesinlikle. Fresson'un gözlerindeki yumuşaklık. Gülümsemektedirler. Evet. "Görüyorsun ya, sevgilim, bu bile gelebilirmiş başımıza."

Acı bir yengi. Gerçekleşme. Öyle inanıyorum ki, senin ölümünden sonra sağ kalamayacağıma, gülümsüyorum sana.

Alman askerinin ölüsü kamyonla götürüldükten sonra Riva rıhtımda tek başına

Güneş pırıl pırıldı o gün gökyüzünde. Ama gene de akşam karanlığı indi her günkü gibi.

Bu rıhtımda, Riva'dan kalan yalnız yüreğinin vuruşlarıdır. (Akşama doğru yağmur yağar. Riva'nın üstüne, kentin üstüne.

Sonra kesilir yağmur. Sonra da Riva'nın saçlarını keserler. Ve rıhtımda kupkuru kalır Riva'nın durduğu nokta. Kavrulmuş nokta.)

Uyuduğu sanılabilir rıhtımın üzerinde. Neredeyse tanınmayacak gibidir. (Kanlanmış ellerinde hayvanlar dolaşır.)

Köpek?

Riva'nın acısı, çılgınlığı, Nevers'deki mahzen

Riva konuşmaya başlamamıştır. Yaz hiçbir şey olmamışçasına geçmektedir. Bütün Fransa şenlik içinde. Sevinç ve düzensizlik içinde.

Irmaklar da hiçbir şey olmamışçasına akmaktadır. Loire. Riva'nın gözleri de Loire gibi, bu düzensizlik içinde, ama acının verdiği bir düzenle akmakta.

Mahzen büyük olabileceği gibi küçük de.

Susabileceği gibi, bağırıyor Riva. Bağırdığını bilmiyor.

Bağırdığını anlatmak için cezalandırıyorlar kendisini. Sağır biriymiş gibi.

Bağırırken duymasını öğretmeleri gerekiyor.

Bunu daha sonra söylüyorlar kendisine.

Deli gibi kendi ellerini tırmalıyor. Odaların içinde oradan oraya uçuşan kuşlar, olup bitenden habersiz kanat çırpıyorlar. Riva parmaklarını kanatıyor, sonra da kanını emiyor. Yüzünü buruşturup yeniden başlıyor. Bir gün, rıhtımda, kanı sevmeyi öğrenmiştir. Bir hayvan, bir orospu gibi. Bir şeye bakmak gerekiyor. Kör değil Riva. Bakıyor. Hiçbir şey görmüyor. Ama bakıyor. İnsanların ayakları baktırmazlık etmiyorlar kendilerine.

Geçenler gerekli bir evren içinde, sizin benim evrenim içinde, bizce bilinen bir sürede geçiyorlar.

Riva aklın bırakıp gittiği organik bir evrende bu insanların (yüzleri kadar anlamlı) ayaklarına bakıyor. Bir ayaklar dünyasına bakıyor Riva.

Riva'nın babası

Savaşın yıprattığı bir insan Riva'nın babası. Kötü değil, ama serseme dönmüş başına gelenlerden. Siyahlar giyiyor.

Riva'nın annesi

Annesi canlı bir insan. Babasından epeyce genç. Dünyada en sevdiği şey, çocuğu. Riva bağırırken, annesinin aklı başından gidiyor kızı için. Çocuğuna başka kötülükler yapacaklarından korkuyor. Evin temel direği o. Güçlü bir kadın. Riva'nın ölmesini istemiyor. Yırtıcı bir sevgiyle koruyor çocuğunu. Sınırsız bir sevgiyle. Kocası gibi, kızından umudunu kesmiş değil.

Riva on yaşındaymış gibi indiriyorlar onu mahzene. Annesiyle babası siyahlar içinde. Riva açık renk bir şey giymiş, ikisinin arasında. Çok genç bir kızın dantelalı geceliği. Çocuğunun büyüdüğünü hep unutan bir annenin elleriyle dikilmiş.

Riva Nevers'deki mahzende, çocukluk odasında

Riva mahzenin bir köşesinde, bembeyaz. Orada da her zaman, her yerde olduğu gibi. Loire boyundaki gözleriyle. Rıhtımdaki. Suçsuz. Ürkütücü çocukluk.

Gece olunca aklı başına geliyor. Birinin karısı olduğunu hatırlıyor. İsteklerine onun da alabildiğine kendini kaptırmış olduğunu. Ölmüş olmasının sevgilisine istekle özlem duymasına engel olamayacağını. Dayanılmaz bir istekle özlüyor sevgilisini, ölü sevgilisini. Bitkin, soluyan bir gövde. Dudakları ıslak. Bayağılığa varan bir arsızlık içinde, istekli bir kadın gibi. Başka yerlerde olduğundan daha arsız. İğrenç. Bir ölüyü arıyor istekle.

Riva odasındaki eşyayı elliyor. "Daha önce gördüğümü hatırlıyorum..."

Bu durumda her şeyi görebilir Riva. Ya nesnelerin tümünü birden ya da hepsini ayrı ayrı. Önemli değil. O her şeyi görecektir.

Riva mahzendeki güherçileyi yalıyor

Başka bir şey olmadığı için, güherçile yenilebilir. Duvarların tuzu. Duvarları yiyor Riva. Öpüyor onları sonra. Bir duvarlar evreninde kendisi. Bir adamın anısı var bu duvarlarda, taşa, havaya, toprağa işlemiş.

Nevers'deki mahzene bir kedi giriyor

Kedi, hep aynı, mahzene giriyor. Tetikte. Kedilerin varlığını unutmuştur Riva.

Büsbütün evcilleşmiştir kediler. Davranışları yumuşaktır. Gözleri evcilleşmemiştir. Kedinin gözleriyle Riva' nın gözleri birbirine benziyor, birbirine bakıyor. Boş bakışlarla. Neredeyse dayanılır gibi değil kedinin bakışı. Riva dayanabiliyor. Yavaş yavaş kedinin bakışına giriyor. Bu bakışın dışında hiçbir şey yok mahzende, kedi-Riva' nın bakışı dışında.

Tanımlanır gibi değil sonsuzluk. Ne güzel, ne çirkin. Bir çakıl taşı olabilir mi, bir nesnenin parıltılı köşesi? Kedinin bakışı? Hepsi birden? Kedi uyuyor, Riva uyuyor. Kedi gözlerini açıyor. Kedinin bakışının içinde mi, yoksa Riva'nın bakışının içinde mi? Hiçbir şeye bağlı olmayan yuvarlak gözbebekleri. Korkunç iri. Boş yuvarlak alanlar. Zamanın atışı duyulan.

Riva'nın gözüyle Nevers'deki alan

Sürüp gidiyor alan. Nereye gidiyor bu insanlar? Akılları başlarında. Bisikletlerin tekerlekleri güneşe benziyor. Kımıldayan, kımıldamayandan daha kolay görünüyor. Bisiklet tekerlekleri. Ayaklar. Her şey yer değiştiriyor alanda.

Kimi zaman, deniz gibi geliyor ona. Hem de sık sık deniz gibi geliyor. Daha sonra deniz sandığının şafak olduğunu anlayacak. Uykusunu getiriyor, şafak, deniz.

Riva, elleri saçlarında, uzanmış

Ölmeyince, saçları uzamaya başlıyor yeniden. Yaşamın direnişi. Gece gündüz, durmadan uzuyor saçları. Eşarbının altında, gizlice. "Usul usul başımı okşuyorum. Elime daha yumuşak geliyor. Artık batmıyor parmaklarıma."

Nevers'de Riva'nın saçlarının kesilmesi

Saçlarını kesiyorlar.

Neredeyse dalgınlık içinde yapıyorlar bunu. Gerekiyordu saçlarının kesilmesi. Keselim öyleyse. Ama yapacak başka şey-

ler de varmış, başka yerlerde. Önce ödevimizi yerine getirelim de biz.

Ilık bir rüzgâr esiyor alandan. Riva'nın saçlarının kesildiği yere. Ama gene de her yerden daha serin burası.

Saçları kesilen kız, eczacının kızı. Başını makasa sunuyor neredeyse. Neredeyse yardım ediyor, şimdiden edindiği bir kendiliğindenlik içinde. Başına ne iyi geliyor saçlarının kesilmesi, hafifletiyor başını. (Başından düşen saçlar kaplıyor üstünü.)

Birinin saçlarını kesiyorlar, Fransa'nın bir yerinde. Burada eczacının kızı saçları kesilen. Esen rüzgâr Marseillais'i ta buralara değin getiriyor, aceleci, gülünç bir doğruluğun uygulanmasına alkış tutuyor. Akıllı olmaya vakitleri yok. Hiçbir şey oynanmayan bir tiyatro burası. Hiçbir şey. Bir şey oynanacakmış, ama yetiştirilememiş.

Kız bekliyor saçları kesildikten sonra. Söyleneni yapmaya hazır. Kötülük edilmiş kentte. İyi bir ödeşme bu. Karnını acıktırıyor insanın. Bu kızın gitmesi gerek. Çirkin, belki de iğrenç bir şey. Burada kalmak istediğine göre, kovalanması gerek. Bir fare gibi kovalıyorlar onu. Ama o kadar, istedikleri kadar, hızla tırmanamıyor merdivenleri. Önünde korkunç bir zaman var sanki. Sanki başka bir şeyin, olmamış bir şeyin, olmasını bekliyor. Kımıldamak, bacaklarını oynatmak, yürümek canını sıkıyor. Tırabzanın bunun için yapıldığını anlıyor.

Gece yarısı, Riva saçları kesik eve dönüyor

Riva annesinin kendisine yaklaştığını görüyor. "Beni dünyaya getirdiğini düşünmek" dercesine bakıyor Riva. "Ne demek oluyor bu?" sorusu daha doğru bir yorum olabilir.

Belki de kaşlarını çatarak göğe, annesine soruyor bunu. Tam gücünün sınırına varmıştır. Annesi yanına geldiğinde bu sınırı aşmış, bayılırcasına yığılacaktır annesinin kollarına. Ama gözler açık kalacaktır.

O anda Riva ile annesi arasında etten-kemikten bir bağ vardır yalnız. Annesi ustalıkla kollarını alır Riva'yı. Çocuğunun ağırlığını biliyordur. Riva annesinin bağrında, çocukluğundan beri acıların geçmesi için beklediği yere sokulur.

Riva üşümektedir. Annesi kızının kollarını ve sırtını ovar. "Ne yaptığını bilmeden" kızının kazınmış başını öper. Hiç, hiç

göz yaşartıcı olmadan. Çocuğu yaşıyordur. Ne de olsa bir mutluluktur bu. Kızını eve götürür. Düpedüz koparır Riva'yı, koparması gerekir o ağaçtan. İşte o zaman ölü gibi ağırdır Riva.

Riva'nın yeniden akıllanması

Bir aşağı, bir yukarı dolaşmaktadır. Günler geçmiştir.

Deliliği gemi azıya almış. Yerinde duramıyor. Durmadan dolaşıyor olduğu yerde. Çember kapanıyor, ama patlamak üzere. Delilik son döneminde.

Riva'nın yüzü alçı gibi (aylardır kullanılmamış bu yüz). Dudakları incelmiş. Bakışları yoksul... Hiçbir anlamı kalmamış gövdesinin. Riva dolaşırken başını taşımaktan başka bir işe yaramıyor gövdesi. Sevgilisini çağırıyor gene, ama usulca, çok seyrek aralıklarla. Anının anısı. Gövdesi kirli, "ıssız". Özgürlüğüne kavuşacak, sona erecek hepsi yakında. Patlayacak çember. Düşsel bir evreni yok ediyor Riva, altüst ediyor nesneleri; içini dışına getiriyor.

Riva'nın çılgınlığı

Odanın alt köşelerine bakarken tanıdığı bir şey görürse, dudakları titriyor. Gülümsüyor mu, ağlıyor mu? Aynı şey. Dinliyor. Korkunç bir şey düzenliyor kafasında sanki. Ama hayır. Saint-Etienne'in çanlarını dinliyor yalnız. Kesin bitimi acının. Kentin gürültüsünü dinliyor. Sonra yeniden başlıyor dolaşmaya. Birden geriniyor (aklın dönüşünden ürküyor). Tekmeyle kovmaya çalışıyor bir şeyi, neyi? Gölgeleri.

Öğleüzeri, Riva Loire kıyısına geliyor

Riva bir çiçek gibi beliriyor, rıhtıma inen merdivenin başında. Kısa, geniş bir etekliği var. Bacakları, memeleri belli olmaya başlamış.

Riva, gün doğarken Loire'in rıhtımına gidiyor

Dışarı çıkmama izin veriyorlar. Çok yorgunum. Acıya dayanamayacak kadar körpe, diyorlar. Hava çok güzel, diyorlar.

Sekiz ay geçti bile, diyorlar. Saçlarım uzun. Ortalıkta kimseler yok. Artık korkmuyorum. İşte. Neye hazırlandığımı bilmiyorum... Annem bunun için ilgileniyor sağlığımla. Ben de bakıyorum kendime. Loire'a uzun uzun bakmak iyi değildir diyorlar. Ben bakacağım.

Köprüden insanlar geçiyor. Kimi zaman göze batıyor bu günlük şeyler. Bu barış, diyorlar. Saçlarımı bunlar kesti. Kimse kesmedi saçlarımı. Bu Loire "gözümü alan". Bakıyorum, gözlerimi alamıyorum sulardan. Hiçbir şey düşünmüyorum, hiçbir şey. Ne düzen.

Riva geceleyin Paris'e varıyor

Ne düzen. Gitmem gerek. Gidiyorum. Yeniden kurulan bir düzen içinde. *Var* olmakt*an* başka *hiçbir* şey gelemez başıma. Peki.

Güzel bir gece. Loire'dan ayrılıyorum. Her yolun sonunda karşıma Loire çıkıyor hâlâ. Dayan biraz. Loire uzaklaşıp gidecek yaşamımdan.

NEVERS

Riva, Nevers'de yaşadığı günleri anlatıyor

Akşamları yedide, Saint-Etienne Katedrali'nin çanı, saati bildirir, eczane kapanırdı.

Savaş içinde büyümüştüm, babam her akşam uyarsa bile, ben pek dikkat etmezdim buna.

Eczanede babama yardım ediyordum. Eczacı çırağıydım. Okulu yeni bitirmiştim. Annem bir güney ilinde otururdu.[1] Yılda birkaç kez, tatillerimde, gider görürdüm onu.

Alman işgalinin karanlık gecelerinde olsun, güneşli haziran günlerinde olsun, eczane yaz kış hep akşamın yedisinde kapanırdı. Hep erken gelirdi bu saat bana. Üst kattaki evimize çıkardık. Bütün filmler, hemen hemen hepsi, Alman filmleriydi. Sinemaya gitmem yasaktı. Geceleri, Champs-de-Mars Alanı daha da büyük görünürdü, odamın penceresinden.

Belediyenin bayrağı indirilmişti. Çocukluğumun ilk yıllarına dönmem gerekirdi, sokak fenerlerinin yandığı geceleri hatırlayabilmem için.

Kuzey Fransa ile Güney Fransa'yı ayıran sınır aşılmıştı.

Düşmanlar geldi. Almanlar belli saatlerde, türkü söyleyerek geçerdi Champs-de-Mars'dan. İçlerinden biri eczaneye gelirdi arada.

Sonra akşamları sokağa çıkma yasağı kondu.

Sonra Stalingrad.

1. Riva'nın annesi ya Yahudi'ydi ya da kocasından ayrılmıştı.

Surlarda insanlar kurşuna dizildi.

Başka yerlere gönderilenler oldu. Kimileri direnme hareketine katılmak için kaçtı. Kimileri ise artan zenginlikleri ve korkuları içinde burada kaldılar. Karaborsa aldı yürüdü. Saint-... işçi mahallesinde çocuklar açlıktan kırılırken, "Grand Cerf" lokantasında kaz ciğeri yeniyordu.

Babam Saint-... mahallesinin çocuklarına ilaç veriyordu. Haftada iki gün, eczane kapandıktan sonra, piyano dersine giderken ben götürüyordum ilaçları. Kimi zaman geç kalırdım eve. Babam pencerede beklerdi beni. Kimi geceler, babam piyano çalmamı isterdi.

Piyano çalmam sona erince babam düşüncelere dalar, umutsuzluğa gömülürdü. Annemi düşünürdü.

Böyle piyano çaldığım akşamlardan sonra, düşmanın içime saldığı korkuyla, gençliğim başkaldırır, boğazıma bir şeyler düğümlenirdi. Bir şey söylemezdim babama. Kendisinin tek avuntusu olduğumu söylerdi babam.

Kentte erkek olarak yalnız Almanlar vardı. On yedi yaşındaydım.

Bitip tükenmek bilmiyordu savaş. Gençliğim bitip tükenmek bilmiyordu. Ne savaştan kurtulabiliyordum, ne de gençliğimden.

Değişiklik ahlak kurallarıyla daha şimdiden karışmıştı kafam.

Pazar, bayram günüydü benim için. Bisikletime biner, tereyağı almak için Ezy'ye doğru hızla kentin içinden geçerdim. Nièvre boyunca sürerdim bisikletimi. Kimi günler bir ağacın altında durur, savaşın uzayıp gitmesi karşısında sabırsızlanırdım. Ben büyüdükçe, düşmana duyduğum öfke de büyüyordu. Savaşa duyduğum öfke de. Irmağı görmek her zaman sevinçle doldururdu içimi.

Bir gün, yanan elini sardırmak için bir Alman askeri geldi eczaneye. Eczanede ikimizden başka kimse yoktu. Elini, bana öğretildiği gibi, nefretle sardım. Düşman teşekkür etti.

Gene geldi. Babam oradaydı, kendisine bakmamı söyledi.

Babamın yanında, yeniden sardım elini. Gözlerimi kaldırmadan, bana öğretildiği gibi.

Gene de bir bıkkınlık duydum içimde, o akşam savaşa karşı. Babama söyledim bunu. Karşılık vermedi.

Piyano çaldım. Işıkları söndürdüm sonra. Pencerenin ka-

natlarını kapamamı söyledi babam.

Dışarıda, alanda, eli sarılı genç bir Alman, ağaca yaslanmış duruyordu. Karanlıkta elindeki beyaz sargının görünmesinden tanıdım onu. Pencereyi babam kapamıştı. Hayatımda ilk olarak bir erkeğin piyanomu dinlediğini biliyordum.

Bu adam ertesi gün gene geldi. O zaman yüzünü gördüm. Ona bir daha bakmaktan nasıl alıkoyabilirdim kendimi? Babam, bize yaklaştı. Beni bir yana iterek düşmana elinin artık bakım gerektirmediğini söyledi.

O akşam babam bile bile istemedi piyano çalmamı. Yemekte her zamankinden çok şarap içti. Babamın sözüne uydum. Biraz aklını kaçırmış gibi geliyordu bana. Ya sarhoş olmuştu ya da delirmişti.

Babam deli gibi âşıktı anneme. Hâlâ seviyordu onu. Çok acı çekiyordu, ondan ayrı olduğu için. Onun yokluğunda kendini içkiye vermişti.

Arada bir eczaneyi bana bırakır, annemi görmeye giderdi.

Ertesi gün, o gün olanların sözünü etmeden gitti.

Gittiğinin ertesi günü pazardı. Yağmur yağıyordu. Ezy'deki çiftliğe gidiyordum. Her zamanki gibi, ırmak boyunda bir kavağın altında durdum.

Benden az sonra düşman da bu kavağın altına geldi. Onun da bir bisikleti vardı. Eli iyileşmişti.

Oradan ayrılmadı. Yağmur hızlanmıştı. Sonra güneş çıktı, daha yağmur dinmeden. Bana bakmaktan vazgeçti, gülümsedi, kimi zaman, yazın, güneşle yağmurun nasıl bir arada olabileceğine dikkat etmemi söyledi.

Bir şey söylemedim. Ama gene de baktım yağmura.

Oraya dek ardımdan geldiğini, bir yere ayrılmayacağını söyledi sonra.

Ben yola çıktım. O da arkamdan geldi.

Bir ay boyunca arkamdan geldi hep. Artık ırmak boyunca durmuyordum. Hiç. Ama o her pazar oradaydı. Benim için orada olduğunu nasıl bilmezlikten gelebilirdim?

Babama hiçbir şey söylemedim bu konuda.

Düşümde, düşüncemde bir düşman vardı hep.

Ahlakla ahlaksızlık öylesine karışıyordu ki birbirine, düşlerimde, birini öbüründen ayıramaz oldum çok geçmeden. Yirmi yaşındaydım.

Bir akşam, Saint-... mahallesinde bir sokağı dönerken, omuzlarırndan biri yakaladı beni. Geldiğini görmemiştim. Karanlıktı, akşamın sekiz buçuğu, temmuz. Düşmandı bu.

Koruda buluştuk. Samanlıklarda. Yıkıntılarda. Sonra da, odalarda.

Bir gün imzasız bir mektup geldi babama. Çözülme başlamıştı. 1944 Temmuzu'ndaydık. Hepsinin yalan olduğunu söyledim.

Gene o ırmak boyundaki kavakların altında söyledi bana, oradan gideceğini. Ertesi gün kamyonla Paris'e gidecekti. Savaş sona erdiği için sevinç içindeydi. Bana Bavyera'yı anlatıyordu, onu orada bulacaktım. Orada evlenecektik.

Kentte tek tük silah sesleri duyulmaya başlamıştı bile. İnsanlar söküp indiriyorlardı kara perdelerini. Gece gündüz durmadan çalıyordu radyolar. Seksen kilometre uzakta, dere yatakları arında sarılıp kalmıştı Alman birlikleri.

Bu düşmanı ayrı tutuyordum öbürlerinden.

İlk aşkımdı benim.

Gövdesiyle gövdem arasında hiçbir ayrım göremiyordum. Olağanüstü bir benzerlikti görebildiğim gövdesiyle gövdem arasında.

Gövdesi gövdem olmuştu, bir türlü ayıramıyordum onu benimkinden. Canlı yadsımasıydım usun. Benim çılgınlığıma karşı ileri sürebilecekleri nedenleri bir yana itebilirdim, hem de nasıl, iskambil kâğıtlarından kurulmuş saraylar gibi, evet, uydurma nedenler sayarak hepsini. Aklını böyle yitirmenin ne olduğunu bilmeyenler atsın bana ilk taşı. Aşktan başka bir yurdum yoktu artık benim.

Bir iki satır yazıp babama bıraktım. İmzasız mektupta yazılanların doğru olduğunu, altı aydır bir Alman askerini sevdiğimi söylüyordum. Arkasından Almanya'ya gidecektim.

Nevers'de direniş, kendini düşmana duyurmaya başlamıştı bile. Polis ortada görünmüyordu. Annem döndü.

Sevgilim ertesi gün gidiyordu. Beni de kamyonuna, gizleme ağının altına saklayacaktı. Anlaşmıştık. Artık hiç ayrılmayacağımıza inanıyorduk.

Gene otele gittik, bir kez daha. Gün doğarken birliğine katılmak için Saint-Lazare'a doğru gitti.

Öğleüzeri, Loire'ın kıyısında, rıhtımda buluşacaktık. Öğ-

leüzeri, rıhtıma vardığımda daha iyice ölmemişti. Rıhtımdaki bahçelerin birinden ateş etmişlerdi.

Bütün gün, bütün gece üzerinde yattım.

Ertesi gün bir kamyona atıp götürdüler. Şehir işte o gece özgürlüğe kavuştu. Saint-Etienne'in çanları bütün kenti kaplıyordu. Sanıyorum, evet, sanıyorum duydum bu çan seslerini.

Champ-de-Mars'da bir mahzene kapattılar beni. Orada, kimileri saçlarımın kazınması gerektiğini söylüyordu. Aldırdığım yoktu. Başımın üstünde duyduğum makas sesi tam bir kayıtsızlık içinde bırakmıştı beni. Bu iş bitince, otuz yaşlarında bir adam beni sokağa çıkardı. Altı kişi toplanmıştı çevreme. Şarkı söylüyorlardı. Hiçbir şey duymuyordum.

Babam, pencere kanatlarının arkasından, beni görmüş olmalı. Eczane kapalıydı, adımızın kirlenmesi yüzünden.

Beni gene Champ-de-Mars'daki mahzene götürdüler. Ne yapmak istediğimi sordular. Bilmiyorum, dedim. Eve dönme-mi söylediler.

Gece yarısıydı. Bahçe duvarına tırmandım. Güzel bir geceydi. Ölmek isteğiyle otlara uzandım. Ama ölmedim. Üşüdüm.

Annemi çağırdım uzun uzun... Sabahın ikisine doğru pencerelerde ışık göründü.

Herkese ben ölmüşüm gibi davrandılar. Bense eczanenin mahzeninde kalıyordum. Yürüyen insanların ayaklarını görüyordum, geceleri de Champ-de-Mars Alanı'nda gezinen kalabalığı.

Çıldırdım. Nefretten. Annemin yüzüne tükürmüşüm, anlaşılan. Saçımın uzadığı bu dönemden birkaç silik anı kaldı kafamda yalnız. Annemin yüzüne tükürmemin anısı dışında.

Sonra, yavaş yavaş, günü geceden ayırır oldum. Mahzen duvarına gölgenin dört buçuğa doğru düştüğünü, bir keresinde de, yazın sona erdiğini anladım.

Geceleri, geç saatlerde, iyice sarınıp sokağa çıkmama izin veriyorlardı. Tek başıma. Bisikletimle.

Bir yıl sürdü saçımın uzaması. Düşünüyorum da, saçlarımı kesenler saçların bu kadar zamanda uzadığını bilselerdi, bu işi yapmadan bir kez daha düşünürlerdi diyorum. İnsanlar hayal gücünden yoksun oldukları için kirlenmişti adım.

Bir gün, her zamanki gibi, yemek getirdi annem. Artık

oradan gitme zamanının geldiğini söyledi. Biraz para verdi bana.

Bisikletle Paris'e doğru yola çıktım. Uzun bir yoldu. Ama hava güzeldi. Yaz. İkinci günün sabahı Paris'e vardığımda, Hiroşima sözü bütün gazeteleri kaplamıştı. Heyecan dolu bir haberdi bu. Saçlarım epeyce uzamıştı. Kimsenin başını kazımamışlardı.

JAPON ERKEĞİN PORTRESİ

Kırk yaşlarında. Uzun boylu. Oldukça "Batılı" bir yüzü vardır.

Batılı görünüşü olan bir Japon oyuncusunun seçilmesi şöyle yorumlanmalı:

Japon özellikleri belirgin bir oyuncu, Fransız kadının, filmdeki erkeği daha çok Japon olduğu için çekici bulduğu sanısını uyandırabilir. Bu yüzden, istensin istenmesin, yabancıseverliğin ve her türlü yabancıseverlikte gizli, bir çeşit ırkçılığın tuzağına düşmüş oluruz.

"Japon erkekler ne kadar alımlı!" dememeli seyirci, "Bu adam ne kadar alımlı!" demeli.

Kadınla erkek arasındaki ayrımı bu yüzden elden geldiğince azaltmalı. Seyirci, bunun bir Japon erkek ile bir Fransız kadının hikâyesi olduğunu hiç unutmazsa, filmin derin anlamından hiçbir iz kalmaz. Seyirci bunu unutursa filmin derin anlamı belirmiş olur.

Artık günü geçti Bay Butterfly'ın. Mademoiselle de Paris'nin de. Çağdaş dünyanın eşitleştirme görevine güvenmemiz gerek. Böyle olmasa, bir Fransız-Japon filminin ne yararı olabilir? Bu "Fransız-Japon" filmi "hiçbir zaman Fransız-Japon" olarak değil, "Fransız-Japon'a karşı" olarak ortaya çıkmalı. Ancak bu bir yengi olabilir.

Neredeyse bir Fransızı andırır erkeğin yandan görünüşü. Alnı açık. Ağzı büyük. Dudakları kalın, ama sert. Hiçbir yapmacık özellik yok yüzünde. Belirsiz, kararsızlık okunan tek çizgi yok.

Kısacası, "uluslararası" bir tip. Herkes kolayca görebilmeli ki, bu adamın çekiciliği, zamansız yorgunluklar, kaçamaklar olmadan, olgunluğa erişen erkeklerin çekiciliğidir.

Kendisi mühendistir. Politika ile ilgilenir. Bir rastlantı değildir bu. Teknik de uluslararasıdır, politika oyunlarının düzeni de. Dünyada ne olup bittiğini bilen, çağını yaşayan bir insandır. Dünyanın hiçbir ülkesinde uzun boylu yabancılık çekmez.

Iç yapısıyla da, dış görünüşüyle de çağına uyan bir insan.

Hayata karşı "yalan" söylememiştir. Gerekmemiştir bu; her zaman kendi varoluşuyla ilgilenmiş, çoğu zaman, kırk yaşına varmış erkekleri, kendilerine güvenli görünebilmek için ne yapacağını bilemeyen düzmece delikanlılar durumuna sokan yeniyetmelik özlemini ardından sürüklememeyi bilmiştir. Kendine güveni yoksa, saygı duyulur nedenleri vardır bunun.

Öyle uzun boylu bir süs düşkünlüğü olmasa bile, giyiminde aldırışsız değildir. Sevdiği bir karısı, iki çocuğu vardır. Gene de sever kadınları. Zampara değildir. Böylesi bir uğraşın iğrenç bir "değiştirme" uğraşı olduğuna, kuşkuyla karşılanması gerektiğine inanır çünkü. İnanır ki, tek bir kadının aşkını bilmeyen bir erkek, ne aşkı anlayabilir, ne de olgunluğa erişebilir.

İşte bu yüzden de genç Fransız kadın ile yaşadığı serüven, rastlantı da olsa, gerçek bir aşk serüvenidir. Rastlantı serüvenlerinin erdemine inanmadığı için, Fransız kadın ile böylesine içten, böylesine yoğun bir aşk serüveni yaşar.

FRANSIZ KADININ PORTRESİ

Otuz iki yaşında.
Güzel olmaktan çok, çekici.
Bir bakıma onu da "Bakış" diye tanımlayabiliriz. Her özelliği –konuşması, davranışları– bakışıyla açıklanır.

Kendini unutmuşçasına bir bakıştır bu. Bu kadın bakmak için bakar. Bakışı, davranışını sınırlamaz, "her zaman" aşar onu.

Severken, her kadının gözleri güzeldir, kuşkusuz. Ama aşk öbür kadınlarda olduğundan daha büyük bir iç dağınıklık (bile bile seçilmiş bir Stendhal deyimiyle) yaratır bu kadında. Çünkü öbür kadınlardan daha çok "aşka âşıktır".

Aşktan ölünmediğini bilir. Aşktan ölmek için bulunmaz bir fırsat geçmiştir eline, hayatında. Nevers'de ölmemiştir. O günden, Hiroşima'da bu adamla karşılaştığı güne değin, alın yazısını çizme zorunluğu "ertelenmiş bir hükümlü"nün belirsizliğini taşır içinde.

Hayatını belirleyen saçlarının kesilmesi, adının kirletilmesi değil, daha önce sözünü ettiğimiz yenilgidir: 2 Ağustos 1944 günü, Loire'ın kıyısında aşktan ölmemiş olmasıdır.

Bu da kendisinin Hiroşima'da erkeğe olan tutumu ile çelişen bir gerçek değildir. Tersine bu, erkeğe karşı olan tutumu ile doğrudan doğruya bağdaşan bir durumdur... Erkeğe anlattığı da, onu bugün bu kadın yapan şeyin, bu yitirilmiş fırsat olduğudur.

Bir yitirilmiş fırsatın hikâyesi tam anlamıyla kadının kendi dışına taşmasını, bu yeni adama yaklaşmasını sağlar.

Kişinin kendini, varıyla yoğuyla vermesi, budur işte.

Bu yalnız bir aşk alışverişi değil, bir "evlenme"dir de.

Kadın bu erkeğe –Hiroşima'da– yeryüzünde onun için en değerli olan şeyini verir, bugünkü kendini – Nevers'de ölen aşkından sağ kalan benliğini.